

เกิดได้ตายจริง

พระอาจารย์สงบ มนฺตสนฺโต

เทศน์บนศาลา วันที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๔๖

ณ วัดสันติธรรมาราม ต.คลองตากคต อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

วันนี้วันวิสาขบูชา เราตั้งใจปวารณา วันวิสาขบูชาเนะ วันเกิดขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ถ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่เกิดขึ้นมา ศาสนาอยู่ที่ไหน ต่างคนต่างแสวงหาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเกิดขึ้นมาเป็นเจ้าชายสิทธัตถะก็เกิดเหมือนเรา เกิดเหมือนเรา เพราะเกิดมาแบบมีกิเลส กิเลสขึ้นมาเกิดมีกิเลส แต่บุญนะมหาศาล บุญกุศลสร้างสมมาเต็มที ถึงขนาดออกเที่ยวสวน เห็นไหม เห็นคนเกิด คนแก่ คนเจ็บ คนตาย สิ่งนี้เป็นเครื่องเตือนใจได้ให้หาทางออก สิ่งที่ว่ากระทบกระเทือนแล้วมีความน้อมมานะ น้อมมาเป็นธรรม แต่ของเรา สิ่งที่เกิดขึ้นกระทบกับเราทุกวัน เราไม่เคยน้อมมาเป็นธรรม

ถ้าน้อมมาเป็นธรรม แล้วมีความจงใจ มีความตั้งใจ เห็นไหม นั่นนะ เห็นคนเกิด คนแก่ คนเจ็บ คนตาย ก็เป็นสิ่งที่สะท้อนใจของเจ้าชายสิทธัตถะแล้ว แล้วออกแสวงหาอีก ๖ ปี สิ่งแสวงหานี้คืองานที่ว่างงานประพตฺติปฏิบัติ ที่ใดมีการประพตฺติปฏิบัติ พยายามแสวงหา พยายามไปเล่าเรียนกับเขา สิ่งนั้นนะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าฝึกมากับทุกๆ ทางแล้ว

ปฏิบัติบูชา เห็นไหม พวกเราปฏิบัติกัน ปฏิบัติบูชาแล้วก็ยังล้มลุกคลุกคลาน หาออกนอกกลุ่ม นอกทางไปตลอดเวลา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพิสูจน์มาแล้ว ๖ ปี สิ่งต่างๆ นั้นไม่ใช่ธรรม ไม่ใช่ทางเลย เพราะมันเป็นไปไม่ได้ ถึงต้องย้อนกลับมาประพตฺติปฏิบัติด้วยตัวขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเอง แล้วเกิดในวันนี้ เกิดตรัสรู้ธรรม เกิดในธรรม

เจาะฟองไข่ออกมาก่อน เจาะฟองไข่ เห็นไหม ไก่ตัวแรกที่เกิดขึ้นมาคือองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรม เจาะฟองอวิชาออกมา ตั้งแต่วันนั้น เกิดในธรรมแล้ว พอถึงวันนี้วันสุดท้าย วันที่ปริณิพพาน ตายโดยสมบุรณ์ ผู้ใดเข้าถึงธรรมแล้วตายโดยสมบุรณ์ เกิดจริงตายจริง

เรานี้เกิดขึ้นมาแล้วเราก็ต้องตายไป เวลาเราว่าตายไป เราตายเป็นความจริง จริงตามสมมุติ เห็นไหม เวลาเราเกิดเราก็เกิดขึ้นมาคืออกติใจกัน แล้วเวลาตายขึ้นไปก็ว่าตายไป แต่ตามบัญญัติแล้วไม่ได้ตายเลย เราตายไปพร้อมกับความยึดมั่นถือมั่น เราตายไปพร้อมกับความทุกข์ของใจ

ความทุกข์ของใจ เพราะเราเกิดไม่ได้ ถ้าเราเกิดได้ เกิดได้ตายจริง...เกิดไม่ได้ตายไม่จริง องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเกิดได้ เกิดเพราะตรัสรู้ธรรม เกิดได้ตายจริง...เกิดไม่ได้ เพราะเราเกิดไม่ได้ เราประพฤติปฏิบัติไม่ได้ เราเกิดในธรรมไม่ได้ เราไม่สามารถเจาะฟองของอวิชาออกไป เราก็ต้องเวียนตายเวียนเกิดไป ตายไปพร้อมกับความทุกข์ความยาก

ทุกข์มากเวลาตายไป พายุเกิดขึ้นเลยนะ มันมีพายุปั่นป่วนในหัวใจ แล้วเราก็มึดมั่นถือมั่น พร้อมกับทุกอย่าง ตายไปพร้อมกับความรู้สึกรของเร ตายไปแล้วก็เกิดอีกๆ นั้นเป็นแบบนั้น แต่ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาชี้ทางไว้ แล้วผู้ที่ประพฤติปฏิบัติตาม เห็นไหม อัครสาวกต่างๆ เกิดได้ เกิดได้หมด ใจของเราก็เกิดได้ถ้าเราจะเอาความจริงของเรา เราพยายามประพฤติปฏิบัติของเราเราจะต้องเอาความจริงของเรา

ใจของเรามีอยู่ เราตั้งใจ ตั้งใจแล้วประพฤติปฏิบัติ วันนี้เป็นวันสำคัญ ให้มีกำลังใจ ตั้งสติไว้ นะ ตั้งสติ ตั้งสัจจะ แล้วการประพฤติปฏิบัติมันจะสมบุรณ์กับเรา ถ้าเราไม่ตั้งสติไว้ เราก็ประพฤติปฏิบัติ ประพฤติปฏิบัติไปแล้วไม่สมควรแก่ความเป็นจริง ไม่เป็นจริงเลย เพราะเราทำแต่สักแต่ว่าไปตามแต่จริตนิสัย

จริตนิสัย คนจริงจะได้ผลตามความเป็นจริง ธรรมนี้เป็นของจริง องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านี้เอกบุรุษ จริงทุกอย่าง ตั้งสัจจะว่าเป็นไปอย่างไรต้องเป็นอย่างนั้น เราต้องตั้งสัจจะให้เป็นไปของเรา ถ้าสัจจะเราตั้งของเราได้ มันจะเป็นตามความเป็นจริงของเรา ตามความเป็นจริงเป็นจริงตั้งแต่สมมุติก่อน สมมุติกี่เกิดจากเรานี้ เราเกิดโดยสมมุติ เกิดขึ้นมาด้วยความดีอกดีใจ เกิดขึ้นมาในมนุษย์นี้คืออกดีใจเพราะได้เกิดแล้ว เกิดแล้วก็มีทุกข์ยากไป สิ่งนี้มันเป็นสัจจะ เป็นธรรมทายาทเสมอกัน ทุกคนทำได้เหมือนกัน ทุกคนมีเหมือนกัน ไม่มีใครได้เปรียบเสียเปรียบ เราไม่ต้องน้อยเนื้อต่ำใจ

สิ่งนี้มีเกิดมา เวียนตายเวียนเกิดมาตั้งแต่ปู่ย่าตายายก็เป็นแบบนี้ เราก็เป็นแบบนี้ แล้วอนุชนรุ่นหลังก็จะเป็นแบบนี้ เพราะมันเป็นวัฏฏะ สิ่งนี้มีอยู่โดยดั้งเดิม ไม่แปลกประหลาดเลย สิ่งที่ไม่แปลกประหลาดคือความจริงอันที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรม อันนี้แปลกประหลาดมาก โลกนี้ไม่มี โลกนี้มีเป็นคราวๆ จนกว่าถ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมาวางไว้ก็มีชั่วคราวๆ ชั่วคราวเพื่อให้เราแสวงหาใจ แสวงหาด้วยนามธรรม แสวงหาด้วยหัวใจ ถ้าหัวใจแสวงหาสิ่งนี้จะได้สิ่งนี้ แต่หัวใจแสวงหา แสวงหาแต่ความคิดว่าแสวงหาล้มลุกคลุกคลานไป องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าประพจน์ปฏิบัติมาตั้งแต่ขนาดไหน จะมีความอุกฤษฏ์ขนาดไหน ลองมาหมดแล้ว ทำมาหมดแล้ว ไม่มีทางเป็นไปได้

อริยสัจ ๔ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค ตรัสรู้แล้ววางไว้ ธรรมนี้มีเครื่องดำเนิน มีคนชี้ทาง องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นผู้ชี้ทาง แล้วเราจะพยายามก้าวเดินไปให้ได้

วันนี้เราปฏิบัติบูชา บูชาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็เท่ากับบูชาหัวใจของเรา ในหัวใจของเราล้มลุกคลุกคลานมาขนาดไหน อันนั้นเป็นอดีต อย่าไปกังวลกับมัน ล้มลุกคลุกคลานมาแล้วก็วางไว้ ปัจจุบันนี้เราพยายามตั้งใจให้ได้ ทำความสงบของใจนี้ ถ้าใจมันไม่สงบ มันเป็นโลกียะ สิ่งที่เป็นโลกียะ ความคิดของเราเป็นโลกียะแล้วเราก็หมุนเวียนไปในโลกียะตามความเป็นความคิดความเห็น นี่กิเลสมันพาหลอก เราถึงโดนกิเลสมันหลอกแล้วก็เบี่ยงออกไป เบี่ยงออกไปจากความจริงตลอดคนะ ห่างจากความจริงมากถ้าเราคิดตามประสาทของเรา เราคาดเราหมายขึ้นไป

เพราะธรรมคันเดา ผู้ใดคันเดาธรรม เอาความจริงมาจากไหน มันเป็นความคันเดาทั้งนั้นนะ แล้วกิเลสในหัวใจมันพาคันเดาด้วย ไม่ใช่เราคันเดาของเราเอง กิเลสมันมีอยู่แล้ว มันคาดมันหมายไป แล้วสัจจะนี้มันเหนือธรรมชาติ มันต้องลึกเข้าไปในหัวใจ เห็นไหม ถึงต้องพยายามทำความสงบของใจ ถ้าใจมันสงบเข้ามา มันจะย้อนเข้ามาในหัวใจ นี่เจาะฟองไข่

จีปาภิญาญา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอาสวักขณญาณที่เดียวขาดออกไปเลย แต่เวไนยสัตว์ เนยยะ ผู้เป็นเนยยะ ผู้ที่ฝึกฝน ผู้ที่พยายามต้องก้าวเดินไป ทำบ่อยครั้งเข้า บ่อยครั้ง ผู้ที่มีโอกาสใจ เวไนยสัตว์ยังมีอยู่ ยังมีโอกาสที่จะทำได้ เราเป็นเวไนยสัตว์อยู่ เราถึงต้องมรรค ๔ ผล ๔ จะเป็นมรรค ๔ ผล ๔ เราต้องพยายามประพจน์ปฏิบัติเข้ามา ให้อย้อนกลับเข้ามาในหัวใจ ถ้าหัวใจยืนตัวขึ้นมาได้เป็นสัมมาสมาธิ สิ่งที่เป็นสัมมาสมาธิมันจะยืนยันกับเราว่าอันนี้ถูกทาง ถูกทางเพราะเวลามรรคมันจะปล่อยวางสิ่งต่างๆ เข้ามา มันปล่อยการละได้ขนาดไหน อันนั้นเป็น

ผลงานของเรา การละ การวาง ความสุข ความเกิดขึ้นจากหัวใจมันจะพร้อมขึ้นมาจากความปล่อยวางได้ สิ่งที่จะปล่อยวางได้เพราะสิ่งที่มันเป็นไป

เขาสงสัยนะ เราประพาศปฏิบัติก็สงสัย ในเมื่อมันเป็นความคิด จิตนี้ ความคิดมันคิดอยู่ โดยธรรมชาติของมัน มันคิดออกไป แล้วคำปริกรรมมันก็เป็นความคิด มันจะสงบได้อย่างไร

มันสงบได้ สิ่งที่เป็นความคิดเหมือนกัน แต่ความคิดอันหนึ่งกิเลสพาใช้ เห็นไหม ความคิดเราสิ มันเกิดมานี้มันลอยมาแล้วเกิด แล้วพอใจคิด คิดไปตลอดเลย แต่เวลาพุทโธๆ ทำไมมันไม่คิดละ แล้วมันพยายามย่ำแล้วพุทโธกำหนดขึ้นมาไม่ได้ เพราะมันเป็นความคิดเป็นธรรมชาติ เป็นธรรมชาติ เป็นส่วนหนึ่งที่เราป้อนเข้ามา มันไม่ใช่กิเลสพาคิดใจ

สิ่งที่เป็นกิเลสพาคิด กิเลสในหัวใจมันจุดเชื้อให้ พอมันจุดประกายมันก็คิดไปได้ๆ อันนั้นเป็นความคิดเดิม สิ่งที่เป็นความคิดเดิมคิดอยู่โดยธรรมชาติของมันนี่มันเป็นกิเลสพาคิด มันเป็นธรรมชาติของมันแบบนั้น มันเป็นทางใจ มันเป็นที่หากินของกิเลส กิเลสอาศัยสิ่งนี้ออกมาจาก อวิชชาปจยา สงขาร ความไม่รู้ของมัน แล้วมันก็อาศัยขั้น ๕ เป็นทางเหยื่อ ออกไปหาเหยื่อ ใจเป็นทางผ่านออกไปหาเหยื่อ อาศัยขั้น ๕ นี่เป็นหนทางออกมา

หนทางด้วย แล้วมันยึด ยึดเพราะอะไร ยึดเพราะมันเป็นไปตามธรรมชาติของมัน สิ่งนี้มันเป็นคนมีกิเลสอยู่ ยึดขั้นกับจิตนี้เป็นธรรมชาติของมัน มันผูกมัดมาโดยสัจจะของมันอยู่แล้ว แต่เราไม่รู้ เราถึงว่าเราไม่รู้แล้วเราคิดตามประสาทของเรา เราใช้ความคิดเดิมของเรามาตลอดไป ความคิดนี้เป็นเรา ความคิดนี้เป็นของเรา เราก็กิดออกไป เห็นไหม มันคิดได้โดยธรรมชาติ คิดได้โดยสมบูรณ์แล้วเป็นความจริงด้วย เป็นความจริงของผู้เห็นนั้นใจ แต่ไม่เป็นความจริงโดยปรมัตถธรรม

ปรมัตถธรรม องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเห็นธรรมแล้ว สิ่งนี้เป็นสิ่งสมมุติทั้งหมด เกิดดับในหัวใจของเราทั้งหมดเลย มันเกิดขึ้นมาแล้วมันเกิดดับจากใจ สิ่งที่เกิดดับจากใจ มันเป็นความจริงของเรา แต่ไม่เป็นความจริงขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ไม่เป็นความจริงของธรรม ถ้าเห็นธรรมจริงมันต้องเข้าใจสภาวะธรรม ถ้าเราคิดสมควรแก่ธรรมมันต้องปล่อยวาง

อันนี้มันไม่ใช่เลย มันเป็นความเห็นของเราแล้วเราก็กิดออกไปปรุงแต่งออกไป แต่เวลาเรากำหนดพุทโธๆ มันเกิดขึ้นมาได้จากภายนอก จากภายนอกนะ แล้วมันจะเกิดความมหัศจรรย์ สิ่ง

ที่เกิดจากภายนอกแล้วมันชำระแทรกเข้าไปในหัวใจแล้ว มันเป็นเนื้อเดียวกับพุทธโธ มันจะปล่อยวางคำปริกรรมได้ แล้วมันจะปล่อยวางเป็นสัมมาสมาธิ มันมหัศจรรย์ขนาดนั้น

แต่เพราะความสงสัย สงสัยว่าเป็นความคิดเหมือนกัน อันหนึ่งก็เป็นความคิดที่มันคิดอยู่ โดยมันคิดอยู่แล้ว คิดอย่างนี้เป็นกิเลส คิดอย่างนี้เป็นความทุกข์ คิดอย่างนี้เป็นความยับยั้งไม่ได้ มันธรรมชาติของมัน แต่คิดอีกอันหนึ่งมีสติแล้วกำหนดคำปริกรรมพุทธโธๆ คำว่า “พุทธโธ” นี่ย่ำเข้าไปๆ เป็นความคิดที่ว่ามันตัดออกไปๆ จนถึงที่สุดมันออกไป มันปล่อยวางความคิดเดิม เห็นใหม่ ปล่อยวางสิ่งที่เป็นขันธที่สังโยชน์มันมัดออกมาตามกระแสที่มันเป็นเครื่องหากินของมัน แล้วย้อนกลับทวนกระแสด้วยกำหนดคำว่าพุทธโธๆ เข้าไป จนถึงจุดหนึ่งมันจะปล่อย มันจะปล่อย ปล่อยสิ่งต่างๆ ขึ้นมาจนเป็นอิสระเข้ามา จนถึงที่สุดพุทธโธหาย พุทธโธปล่อยวางได้ พุทธโธหาย หาย เพราะมันกำหนดไม่ได้เลย

พุทธโธอันนี้เป็นคำปริกรรม เป็นความคิด แต่ความคิดนี้มันละเอียดเข้าไปแล้วมันแทรกเข้าไปในความรู้สึก มันแทรกเข้าไปในใจ ธรรมนี้แทรกเข้าไปในหัวใจของเรา แล้วมันถึงจะเป็น เอกัคคตารมณ์ เป็นจิตหนึ่ง เป็นอัปนาสมาธิ ปล่อยวางสิ่งต่างๆ ทั้งหมด มันจะเป็นความมหัศจรรย์ เป็นไปได้จริง สิ่งที่เป็นไปได้จริงแล้วเป็นสิ่งที่เป้งานของใจ งานของความคิด งานของนามธรรมที่กำหนดเข้ามาแล้วจะปล่อยวางสิ่งนี้ได้ ถ้าปล่อยวางสิ่งนี้ได้ นี่เป็นสัมมาสมาธิใจ

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปศึกษากับลัทธิต่างๆ ขึ้นมาก็มีแต่สัมมาสมาธิโดยพื้นฐาน เห็นไหม สมัยพุทธกาล ผู้ที่ว่เกิดได้ เกิดเร็ว อย่างพระสารีบุตร ๑๔ วัน พระโมคคัลลานะ ๗ วัน พระยสะนี่คืนเดียว ฟังองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเทศน์ ๒ วัน พระยสะสำเร็จเป็นพระอรหันต์ไปเลย เพราะเกิดในสหัสชาติ

จิปปาภิญญา ผู้ที่ปฏิบัติเร็ว องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรม อาสวักขยญาณ ชำระกิเลสขาดออกไป ตั้งแต่เกิดได้แล้ว สิ่งนี้เป็นประโยชน์มาอีก ๔๕ ปี...๔๕ ปีนี้ใช้แต่ขันธที่บริสุทธิ์ ขันธที่บริสุทธิ์ สิ่งต่างๆ นี่สั่งสอนโลก เห็นไหม เพราะกิเลสมันขาดออกไป

จากขันธมาร สิ่งที่เป็นมาร ขันธนี้เป็นมาร อย่างพวกเรานี้ขันธเป็นมาร ขันธกับเรานี้เป็นอันเดียวกัน เป็นมาร สิ่งที่เป็นมารมันถึงมีอำนาจเหนือเรา แล้วใช้ความคิดนี้มีอำนาจ มีความคิดนี้ บิดเบือนเจตนา บิดเบือนความตั้งใจ เราตั้งใจ เราปรารถนาเพื่อจะประพฤติปฏิบัติ มันก็บิดเบือน ความคิดความเห็นของเราให้อยู่ในอำนาจของมัน เห็นไหม ประพฤติปฏิบัติแล้วไม่ได้ผลดังอย่างที่

หวังก็เสียใจ ประพฤติปฏิบัติไปก็คาดเดาไป เพราะต้องขัดขวางการประพฤติปฏิบัติตลอดไป นี่ชั้น
ธมาร

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมแล้วขั้นนี้เป็น ภาวาทะ ปรณิษิตา ขั้นนี้
บริสุทธิ์ เพราะกิเลสมันขาด สังโยชน์มันมัดไม่ได้ มันปล่อยวางไปแล้ว นี่เกิดอย่างนี้แล้วตาย
เพราะตายอย่างนี้ถึงไม่เกิดอีก เพราะสิ่งที่ว่าเป็นพญามารนี้ไม่มีในขั้นนั้นเลย ทำลายหัวใจ
ทั้งหมดออกไป นั่นคือว่า ๔๕ ปีที่ตายโดยสมบูรณ์

ตายของเรา เราตายของเรา เราตายโดยสมบูรณ์ สมมุติว่าตาย แต่ผู้เห็นจิต จิตนี้ไม่ตาย จิตนี้
จะพาไปเกิดอีก ความเป็นจริงมันก็เป็นสถานะของมันอยู่อย่างนั้น ความที่ว่าประพฤติปฏิบัติมันก็
ขัดขวางเราตลอดไป นี่ถึงเห็นโทษของกิเลสในหัวใจ ใจ เห็นโทษของกิเลสในหัวใจของเราว่าสิ่งนี้
มันเป็นสิ่งที่ว่าน่าขยะแขยง แต่มันเป็นเนื้อหาสาระในหัวใจ น่าขยะแขยงแล้วเราสลัดมันไม่ได้ ถ้า
มันจะสลัดได้ เราต้องการประพฤติปฏิบัติ เราต้องพยายามทำความสงบของใจ ถ้าทำความสงบ
ของใจ มันเกิดจากความสงบ จิตนี้สงบเข้ามาจะมีความสุข ความสุขของจิตที่สงบเข้ามามันเป็น
กำลัง กำลังใจที่จะก้าวเดิน

สิ่งที่ก้าวเดินเข้าไปเป็นขั้นเป็นตอนขึ้นไป เราก้าวเดินขึ้นไป ใจมันสืบทอดๆ จนการ
ประพฤติปฏิบัติเราเป็นสิ่งที่ว่า เป็นอัตโนมัติ สิ่งที่เป็นอัตโนมัติมันทำได้ง่าย ทำได้คล่องขึ้นไป
เพราะมันฝึกฝน สิ่งที่เราฝึกฝนจนชำระกิเลสเป็นขั้นเป็นตอนเข้าไป มันยังปล่อยวางเข้าไป มันยังทำ
ได้ง่าย สิ่งที่ทำได้ง่ายเพราะเราทำแล้วชำนาญ แต่ขณะนี้เรายังไม่มีความชำนาญ เราจะเอา
ใจของเราไว้ สิ่งที่เป็นนามธรรมมันไขว่คว้าได้ลำบากมาก เพราะมันเป็นนามธรรม แล้วมันแผ่ไป
ทั่วโลกธาตุ เห็นไหม ๓ โลกธาตุ คิดถึงอะไรเป็นไปอย่างนั้นหมด คิดถึงดวงจันทร์ นี่ถึงจักรวาล
คิดต่างๆ มันไปขนาดนั้น ไปได้ไกลมาก ความเห็นความคิดนี้พุ่งออกไปครอบจักรวาลทั้งหมดเลย
นั่นนะมันแผ่ไปได้แบบนั้น มันถึงถึงสิ่งนั้นเข้ามาเป็นความทุกข์เข้ามาเผาผลาญใจ

ใจจะเห็นสิ่งนั้นแล้วเข้าใจสิ่งนั้น ความเป็นไป จินตนาการไป เวลาจิตมันว่าง ว่างอย่างนั้น
หรือ อวกาศก็ว่าง ว่างนี้อวกาศ สิ่งที่เป็นอวกาศ นี่คาดหมายไป สิ่งที่เขาเป็นความว่างเขาไม่มีชีวิต
จิตใจ มรรคผลนิพพานไม่อยู่กับอวกาศ ไม่อยู่กับฝน ไม่อยู่กับวัตถุสิ่งใด ไม่อยู่กับอะไรเลย อยู่กับ
ความสุขความทุกข์ในใจนั้น มรรคผลนิพพานจะเกิดจากที่หัวใจที่เป็นความทุกข์ร้อนอยู่นั้น สิ่ง
ทุกข์ร้อนที่สุด

ปฏาจารานะ เสียทั้งลูก ๒ คน เสียทั้งพ่อ เสียทั้งแม่ ทุกข์ร้อนมาก จนเสียสติไป จนองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเตือนนะ “ปฏาจารา เธอคิดอะไร เธอเป็นไปเพราะเหตุไร” ได้สติขึ้นมาแล้วกลับมาประพฤติปฏิบัติ เอาสิ่งนั้นเข้ามาย้อนกลับกับเราไง แล้วเราต้องย้อนกลับมา ชีวิตของเราเป็นแบบใด ถ้าเราเห็นนี่เป็นภัย สิ่งที่ว่าชีวิตนี้เป็นภัย เราจะพยายามมีกำลังใจขึ้นมา ถ้าเราไม่เห็นว่าเป็นภัย นี่เป็นภัย ทำสักแต่ว่าทำ

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปฏิบัติเอาจริงเอาจึงขนาดไหน ทุกข์ยากมาก่อนเรา นั้นเป็นศาสดา เป็นผู้ที่ดีดำเนินไปแล้ว เป็นตัวอย่างไง ตัวอย่างองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราเป็นลูกศิษย์มีครู ครูทำอย่างนั้นเราต้องทำอย่างนั้น องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทำมาถึงขนาดนั้น ครูบาอาจารย์บอกว่าธรรมนี้อยู่ปากตาย ถึงที่สุดแล้วเวลาจิตมันประพฤติปฏิบัติไปมันจะเอาตรงนั้นมาแอบอ้าง ถ้าเรามีความเข้มแข็ง มีความจริงใจไป “เดี๋ยวตายๆ” ตายนี่เป็นที่สุด เรานี่ตายเป็นที่สุด ไหน อะไรตาย? ไม่มีสิ่งใดตาย นี่กิเลสมันหลอก

ความเคยชินของมัน หลอกในการประพฤติปฏิบัติ หลอกให้ล้มลุกคลุกคลาน หลอกให้เราไม่แสวงหาสิ่งใดขึ้นมาจะต่อสู้ ถ้าเราไม่มีสิ่งใดเข้ามาต่อสู้กับมันเลย สัมมาสมาธิยับยั้งนะ สติยับยั้งตลอดไป ถ้าขาดสติ ความเพียรอันนั้นจะไม่ใช่ความเพียร ถ้ามีสติอยู่ ความเพียรจะมากจะน้อย กอปรเอานะ จากเล็กน้อยขึ้นไปนี่กอปรขึ้นมามันจะมากขึ้นไปๆ อยู่ในกำมือของเรา

เราทำของเราได้ สิ่งที่เป็นวัตถุจับต้องได้ สิ่งที่เป็นนามธรรม สติระลึกขึ้นมาแล้วมันก็หายไป สติไม่ใช่จิต จิตไม่ใช่สติ เพราะถ้ามันเป็นสิ่งเดียวกัน เวลาจิตเรายืดตลอดไป สติหายไป ไหน สติเกิดจากจิต เกิดจากความรู้สึก เราตั้งขึ้นมามันก็เกิดสติขึ้นมา แล้วมันก็หายไป มันก็จางไปๆ แล้วเราก็ตั้งขึ้นมาใหม่ มีสติขึ้นมา ถ้าสติพร้อมขึ้นมา ความเพียรมันก็จะมีความเพียรชอบ สิ่งที่เป็นความเพียรชอบแล้วสืบต่อ เห็นไหม การสืบต่อเพื่อให้จิตตั้งมั่น จิตเราจะตั้งมั่นได้ เพราะมันมีภาวะความรู้สึกอยู่ในหัวใจแล้ว

จิตหนึ่ง จิตนี้เป็นหนึ่ง หนึ่งโดยธรรมชาติของมัน แต่มันหนึ่งโดยตัวมันเองแล้วมันรับรู้สิ่งต่างๆ อารมณ์เป็น ๒ เห็นไหม สิ่งที่เป็น ๒ เคลื่อนเป็น ๒ แล้วก็เคลื่อนกันไป นั่นเป็นเงาของใจ เงาของใจคือขันธ ขันธนี้เป็นเงาของใจแล้วขันธหยาบขันธละเอียดมันก็ยึดต่างๆ กันไป ยึดต่างๆ กันไปแล้วแต่ละย้อนกลับเข้ามา ถ้าย้อนกลับมาเป็นชั้นเป็นตอน มันจะปล่อยขันธเข้าไปเป็นชั้นเป็นตอน แล้วมันจะย่นระยะทางของจิตใจ

จิตออกมาจากชั้นหยาบๆ ที่เป็นสัณทกกายทิฐินี้ เป็นชั้นที่หยาบๆ กระแสมันยาวไป เรา วิปัสสนาตรนมันเข้าไปแล้วมันจะถอยร่นเข้าไปเป็นชั้นเป็นตอนเข้าไป นี่ชั้นมันจะละเอียดเข้าไปเป็นชั้นเป็นตอนย้อนเข้าไปจนไปถึงอวิชชา ตัวนี้ตัวจิตปฏิสนธิที่ตัวพาเกิดพาดาย ย้อนกลับเข้าไปตรงนั้น

แล้วเครื่องมืออยู่ไหน ถ้าไม่มีเครื่องมือ เราจะเอาอะไรไปฆ่ามัน เราจะสู้ข้าศึก เราเห็น ข้าศึก เห็นโจรผู้ร้ายอยู่ที่นี่ เขามีปืน เขามีอาวุธทุกอย่างพร้อมเลย เรามีมือเปล่าๆ เราจะเอาอะไรไปสู้มัน แต่ก็ต้องสู้ นี่เหมือนกัน ข้าศึกนี้ใหญ่โตมาก กิเลสนี้พาเราเกิดมา สิ่งที่เป็นปฏิสนธิจิตพาเราเกิดมา จิตตัวนี้มีพลังงานมาก มีอำนาจมาก ครอบสัตว์โลกไว้อยู่ในอำนาจของมันแล้วเวียนตายเวียนเกิดมา แล้วอยู่อย่างๆ เราจะไปล้มมัน เป็นไปได้อย่างไร

ฟังสิ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ กว่าจะตรัสรู้ได้นี้ศึกษามาขนาดไหน ทำมาขนาดไหน นี่ค้นคว้าไปทั้งหมด มีแต่เรื่องของเงา มีแต่เรื่องการออกไปข้างนอก การสะสมขึ้นมา แล้วบารมีสร้างสมมาก็พอแล้ว ไม่จำเป็นที่จะต้องสร้างสมบารมีอีกต่อไป เพียงแต่ทำให้ถูกทางเท่านั้น แต่ถูกทางของศาสดา ศาสดาเป็นผู้ที่ต้องตรัสรู้อยู่แล้ว จะต้องเป็นอย่างนั้นไป แต่สาวกสาวกนี้มันควรมีความภูมิใจ

เราเป็นสาวกสาวกจะ ธรรมะมีอยู่แล้ว ธรรมะเราก็สวดอยู่ทุกวัน พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เป็นที่พึ่งของเรา เกิดขึ้นมาได้ เป็นความจริง ฟังได้จริงๆ ฟังจนเป็นว่าใจนี้เป็นพุทธะ ใจนี้เป็นที่พึ่งเอง ใจนี้เป็นอิสระเสรีที่จะพ้นออกไปจากกิเลสได้ จากความมูมานะของเรา สิ่งนี้มันเกิดมามันมีอยู่โดยธรรมชาติ มีอยู่โดยดั้งเดิม แต่คนมองข้ามไป มองข้ามความสำคัญของใจ แต่สิ่งต่างๆ เห็นแต่สิ่งต่างๆ เป็นที่พึ่ง แล้วยึดสิ่งนั้น มันถึงที่สุดแล้วมันเป็นไปได้

โลกเราไม่มีการดูดยหรือหอก ถึงที่สุด คนเรามันก็ต้องช่วยเหลือกันจนถึงที่สุด แต่มันไม่คิดอย่างนั้น มันคิดว่าเราต้องแสวงหา มาสะสมมาเพื่อเป็นของเราๆ เพื่อให้สมเกียรติของเรา เกียรติของโลกเขา กินเพื่อเกียรติ อยู่เพื่อเกียรติ เกียรติทั้งนั้น แล้วเวลาผู้ประพฤติปฏิบัติ เห็นไหม กินเพื่ออะไร? กินเพื่อความดำรงธาตุขันธ์เท่านั้น ไม่มีเกียรติขึ้นมา มันมีความพะรุงพะรังในการกินก็ไม่มีแล้ว มันเป็นการปล่อยวางภาระมหาศาลเลย แต่โลกเป็นแบบนี้ เป็นภาระทั้งหมด แล้วนิสัยที่ประพฤติปฏิบัติอยู่ที่นี่ก็เป็นนิสัยโลก เพราะจิตเราเป็นโลกียะ

โลกคือสมมุติ สิ่งที่สมมุติโลกนี้มันเป็นจิตของเรา มันธรรมชาติของมันคิดค้นอยู่อย่างนั้นอยู่แล้ว แล้วมันจะให้ป็นธรรมมาได้ยังไง? มันไม่เป็นธรรมมา เราถึงต้องพยายามทำต้งสติขึ้นมาเพื่อจะให้สิ่งนี้เป็นธรรมง สิ่งนี้เป็นธรรมคือสมาธิธรรม เห็นไหม สมาธิ ศีล สมาธิ ปัญญา นี่เป็นธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มันจะเกิดขึ้นมาจากใจของเรา มันต้องเกิดขึ้นมาจากการประพฤติปฏิบัติของเรา ในเมื่อมันเป็นสมบัติของเรา สมบัติในธนาคารนี้เราเดินผ่านธนาคารไป เห็นธนาคาร เงินเต็มธนาคารเลย นี่ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ผู้พระไตรปิฎก นี่ธรรมทั้งนั้นเลย อ่านตรงไหนก็เป็นธรรมที่สามารถชำระกิเลสได้ แล้วก็ไม่สามารถเกิดขึ้นมาจากภายใน รู้หมด

พระสารีบุตรพักอยู่ที่เขาคิชฌกูฏ หลานมาต่อว่า พระสารีบุตรพักถวายของค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอยู่ หลานต่อว่าไม่พอใจสิ่งใดๆ ทั้งสิ้น ไม่พอใจสิ่งใดๆ เลย พระพุทธเจ้าบอกว่า “ถ้าเธอไม่พอใจสิ่งใดๆ เธอต้องไม่พอใจในอารมณ์สิ่งที่เธอไม่พอใจด้วย” เห็นไหม พระสารีบุตรพักองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอยู่นะ คำพูดอย่างนี้มันสะท้อนหัวใจของพระสารีบุตร ทำให้ปล่อยความยึดมั่นถือมั่นของกิเลส นี่เกิดขึ้นมาในธรรมทันที ปล่อยวางหมด นี้อยู่ในพระไตรปิฎก เราก็อ่าน เราก็อ่าน แล้วมันเกิดธรรมอะไรขึ้นมากับเรา มันจะเป็นประโยชน์อะไรขึ้นมากับเรา มันถึงว่าเราต้องค้นคว้าของเราให้มันเป็นปัจจุบัน ให้มันเป็นธรรมของเราไป

นี่ผ่านธนาคารไป อ่านพระไตรปิฎกก็ผ่านไปๆ แล้วเรามันเป็นความจริงขึ้นมาไหม? มันไม่เป็นความเป็นขึ้นมา เพราะมันไม่ใช่เป็นปฏิบัติบูชา มันไม่ใช่เป็นภาวนามยปัญญา มันเป็นสุตมยปัญญา สุตมยปัญญานี้เป็นการศึกษา เราเป็นสาวกะ สิ่งนี้มีอยู่ เราปฏิเสธได้อย่างไร เราก็ต้องศึกษา ศึกษาเพื่อให้เรามีความศรัทธา มีความเชื่อ ความเชื่ออันนี้ทำให้เราพยายามประพฤติปฏิบัติขึ้นมา ความเชื่อถึงเราปฏิบัติ ถึงความเห็นของเรา ถึงใจของเราทั้งหมดเลย ว่าเราเชื่อสิ่งนี้แล้ว สิ่งท่้องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมา ทุกข์ยากขนาดไหนองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าผ่านไปแล้ว ครูบาอาจารย์ผ่านไปแล้ว เราจะต้องทำได้ ในเมื่อมันเป็นไปได้ ครูบาอาจารย์ก็มนุษย์ เราก็เป็นมนุษย์ เรามีหัวใจเหมือนกัน ธรรมคือความสัมผัสของใจ ใจสัมผัสสิ่งนั้น เราก็ตั้งสติขึ้นมา นี่ความเชื่อทำให้เรามีโอกาส สิ่งทีโอกาสขึ้นมา เราสร้างโอกาสของเราขึ้นมาแล้ว เราก็พยายามประพฤติปฏิบัติ

ในทางจกรม ในที่นี้สมาธิภาวนา ตั้งสติขึ้นมา คำบริกรรมนี้สำคัญมาก ถ้ามีคำบริกรรมอยู่นี้เป็นเครื่องส่งต่อไป เราบริกรรมกันอยู่ครั้งๆ กลางๆ พอมันปล่อยวาง มันสบายๆ ขึ้นมาก็

ปล่อย ทำไมเราไปปล่อย ทำไมเราไม่ตั้งใจขึ้นมาว่าพุทโธๆ พุทโธตลอดไป ในเมื่อนึกพุทโธได้เรา
จะนึกพุทโธตลอดไป มันจะเริ่มพัฒนาใจขึ้นไปเป็นขั้นๆ เป็นขั้นของการปล่อยวาง ถ้าปล่อยวาง
ขึ้นมาจะ กำหนดพุทโธๆ ขึ้นมาแล้วมันสบายๆ แล้ววางไว้ นี่เราก็คิดว่ามันเป็นสัมมาสมาธิ

มันเป็นฌณิกสมาธิ อุปจารสมาธิ ฌณิกสมาธินี้มันปล่อยวางเข้ามาในความเป็นความปล่อย
วางเข้ามาหลายๆ อุปจารสมาธิ เวลามันเป็นสมาธิเข้าไปนี่มันจะออกรู้ๆ สิ่งของมันออกรู้ ออกรู้ในกาย
ออกรู้ในเวทนา ออกรู้ในจิต นั่นนะ มันเป็นสมาธิที่ลึกเข้าไป อปัณณาสมาธิลึกเข้าไปอีก เห็นไหม
เกิดขึ้นมาจากเรากำหนดพุทโธๆ โดยที่เราไม่ปล่อยวาง มันจะสบายขนาดไหน มันจะว่างขนาดไหน
เราก็คำหนดพุทโธๆ ตลอดไป นี่คำบริกรรมแทรกเข้าไปในใจให้ เห็นความสำคัญ ให้เห็นความ
มหัศจรรย์ของมัน มหัศจรรย์ของเนื้อธรรม นี่ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

เวลาตรัสธรรมขึ้นมานี้เป็นขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แต่ขณะเราปฏิบัติ
กำหนดพุทโธๆ เข้าไปถึงจิต มันจะเป็นความมหัศจรรย์ นี่สมาธิธรรมเกิดได้จริงๆ ผู้ที่ประพฤติ
ปฏิบัติจะเป็นอย่างนั้นโดยธรรมชาติ โดยความเป็นจริง สิ่งนี้เป็นจริงอยู่แล้ว นี่มันมีอยู่ คนเรามันมี
อยู่ คนเรานี้ถ้าพูดถึงมีสติมีสมาธิมีโดยมนุษย์สมบัติมีอยู่แล้ว ถ้าขาดสติแล้วจะขาดจากเป็นมนุษย์
สมบัติ เป็นคนที่ไม่สติ เห็นไหม ต้องเสียจริตนิสัยไป เสียจริตไปบ้าไป เพราะไม่มีสมาธิ

แต่เรามีสมาธิ สมาธิของเราเป็นปุถุชน เป็นความจิตมันตั้งมั่นอย่างนั้น สมาธิคนมีมากมี
น้อยต่างกัน แล้วเราก็อำเข้ามา เป็นฌณิกสมาธิ อุปจารสมาธิ หมุนเข้าไป จะเห็นตามความเป็นจริง
ถ้าเห็นจริงสภาวะแบบนี้ สิ่งนั้นมันเกิดโดยธรรมชาติ เพียงแต่เราสืบต่อ...

...ตั้งอยู่ ของมีอยู่ แต่ใช้ไม่เป็นแล้วไม่สนใจจะใช้ แต่เวลาเรารู้ว่าสิ่งนี้เป็นประโยชน์ เราจะ
ใช้แล้ว เราก็อำไม่เจอ หาไม่เจอเพราะมันไม่มี...

...สิ่งนั้นจะไม่เกิดกับเราเลย จะไม่มี เหมือนเวลาติด ใจติดข้องสิ่งใดแล้วมันจะติดสิ่งนั้น
มันไม่ปล่อยวางสิ่งนั้น มันจะข้องอยู่ตรงนั้น ถ้าเราเข้าใจสิ่งนั้นว่าเป็นโทษ เข้าใจสิ่งนั้นว่าไม่
สมควรแล้วมันจะปล่อยวางสิ่งนั้น ใจก็เหมือนกัน เข้าใจว่าถ้าสมาธิมันจะเป็นประโยชน์กับเรา ถ้า
มีสัมมาสมาธิ มันจะเกิดเป็นมรรค สิ่งที่เป็นมรรคจะเป็นภาวนามยปัญญา เราก็คือต้องหาสมาธิ

พอจะหาสมาธิว่าสมาธินี้เป็นประโยชน์ มันก็ไม่เกิดกับเราเสียแล้ว มันเกิดดับ เกิดดับในสิ่ง
ที่ว่าเป็นเรื่องของโลกใจ เป็นสมาธิพอให้เราสบายเฉยๆ เพราะมีสติ แล้วมีสมาธิพอปล่อยวางๆ

มันก็ไม่เกิดเห็นกาย เพราะไม่เป็นอุปจารสมาธิ มันเป็นขณิกสมาธิ นี่สมาธิ ถ้ามีสมาธิมันถึงจะเป็นมรรคตัวหนึ่ง แล้วมันถึงจะเป็นโลกุตตระ สิ่งที่เป็นโลกุตตระ เราถึงต้องทำกันไ้

ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติล้มลุกคลุกคลานอยู่ เห็นไหม พิจารณาอยู่แล้วว่าสิ่งนั้นเป็นวิปัสสนาๆ ถ้าเป็นวิปัสสนาแล้วทำไมมันไม่ปล่อยวางกิเลส ทำไมมันไม่ชำระสมุจเฉทปหานกิเลส เพราะมันเป็นความนึกคิด มันเป็นโลกียะ สิ่งที่เป็นโลกียะมันเป็นปัญญาอบรมสมาธิ ถ้ามันจะเป็นประโยชน์ในการประพฤติปฏิบัติมันก็เป็นปัญญาอบรมสมาธิแล้วทำให้ลึกเข้าไป

ถ้าเราเข้าใจ แล้วเราเข้าใจ เข้าใจว่าเราอยู่ที่ตำแหน่งที่ ๑ เราก็คงรู้ว่าเราอยู่ตำแหน่งที่ ๑ เราก้าวขึ้นตำแหน่งที่ ๒ เราก็คงรู้ว่าก้าวขึ้นตำแหน่งที่ ๒ อันนี้เป็นธรรมถูกต้องใช้ไหม ถ้าเราก้าวตำแหน่งที่ ๑ เราก็คงไม่รู้ว่าเราก้าวถึงตำแหน่งที่ ๑...๑ หรือ ๒ เราไม่รู้จุดยืนของเราเลยว่าเรายืนอยู่ตรงไหน เราจะเข้าใจธรรมได้อย่างไร

เราประพฤติปฏิบัติธรรม เราไม่เข้าใจธรรมความเป็นจริงแล้วเราก็คงว่าเราอยู่ตรงไหน เราไม่เข้าใจ เพราะมันไม่เป็นปัจจัยตั้ง อันนี้มันจะเป็นการปฏิบัติธรรมไหม สิ่งที่เป็นการปฏิบัติธรรมมันจะเห็นตามความเป็นจริงว่าเราจะอยู่ตำแหน่งไหน จุดเราจะอยู่ตำแหน่งไหน ความเป็นสัมมาสมาธิ เราจะพร้อมเข้ามาขนาดไหน จิตจะสงบมาขนาดไหน มันจะรู้ตลอดเวลา เพราะมันเป็นปัจจัยตั้งใจเราสัมผัสเอง

เวลาทุกขนี้ไม่ต้องให้มีใครบอก ทุกข์ร้อนมาก ทุกข์ร้อนตามกระแสของกิเลส ทุกข์ร้อนมาก เวลามันสุขขึ้นมาใครบอก? นี่ปัจจัยตั้งบอกไ้ ปัจจัยตั้งจากใจดวงนั้นจะบอกว่าสิ่งนี้มันปล่อยวาง มันจะเว้งว้าง เพราะคำบริกรรมมันเข้าไปถึง แล้วแทรกเข้าไปจนเป็นที่กำหนดคำบริกรรมไม่ได้เพราะมันเป็นพุทโธจากเนื้อหาสาระ เป็นอัปปนาสมาธินะ ปล่อยว่างหมด สักแต่ว่ารู้ เพราะความรู้สึกมันเป็นเพียงสักแต่ว่า มันยังรู้สึกตัวเองมันไม่ได้เลย แต่มันรู้อยู่ เป็นความมหัศจรรย์ขนาดไหน รู้สึกตัวอยู่ สติสัมปชัญญะนี้พร้อมหมดเลยนะ แต่มันไม่ได้รับกลิ่นเสียงอายตนะทั้งหมดดับหมดเลย

นั่นนะ เวลาพุทโธมันแทรกเข้าไปกับจิตเป็นเนื้อเดียวกันมันจะเป็นแบบนั้น แต่นี่เราว่างเฉยๆ ให้นึกก็นึกได้ ให้รู้ก็รู้ได้ แต่เราปล่อยวาง เห็นไหม เราปล่อยวางสิ่งนั้นเข้ามาให้มันเป็นความพอใจของเรา

เราคืออะไร ถ้าเราไม่ใช่กิเลส เพราะกิเลสมันอยู่ในหัวใจอีกชั้นหนึ่ง กิเลสมันคือเรา แล้วเราก็คือใจของเรา แล้วเราก็คือความคิดของเราว่าสิ่งนี้เป็นธรรมๆ ล้มลุกคลุกคลานไปตลอด ล้มลุกคลุกคลานไป ปฏิบัติธรรมไม่สมควรแก่ธรรม ธรรมนั้นจะไม่เข้าถึงหัวใจเลย ธรรมนั้นจะเข้าถึงหัวใจผู้ที่ปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม

สติสัมปชัญญะต้องมีพร้อมๆ ตลอด แล้วกำหนดพุทโธๆ ไว้ จะกี่วันกี่คืนก็เรื่องของเขา เรื่องของวันเวลา เวลาเป็นเรื่องของเขา แต่ความสงบของใจเป็นเรื่องของเรา ความทุกข์ความร้อนในใจนี้เป็นเรื่องของเรา เรื่องของเราคือเราจะเอาใจของเราไว้ในอำนาจของเรา ในเมื่อจะเอาใจไว้ในอำนาจของเรา เราก็ต้องใช้คำบริกรรมกำหนดพุทโธตลอดไป นี่เป็นคำบริกรรมกำหนดพุทโธ

ถ้าเป็นปัญญาอบรมสมาธิ ใช้ความคิดก็รู้ตำแหน่ง รู้จุดยืนว่าสิ่งนี้เป็นปัญญาอบรมสมาธิ ใช้ปัญญาไล่ต้อนขึ้นมา ไล่ต้อนความคิด ความคิดไป ตรีกขึ้นมาในธรรมก็ได้ ดูอย่างพระโมคคัลลานะง่วงงวยงวยนอน เห็นไหม องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกมาให้ตรีกในธรรมๆ ตรีกขึ้นมา ตรีกธรรมขึ้นมาเพื่อใคร่ครวญในธรรม นี่มันก็เป็นการใช้ปัญญาอบรมสมาธิอบรมเข้ามา ผ่อนคลายเข้ามาๆ ให้มันเป็นอิสระเข้ามา สิ่งนี้เป็นสุขขวิปัสสโก สุขขวิปัสสโกคือใช้ปัญญาอบรมสมาธิ แต่ถ้าเป็นเตวิชโช เตวิชโชนี้ใช้ปัญญากำหนดคำบริกรรมเข้ามานะ ต้องใช้คำบริกรรม

เพราะจิตมันจะเข้าสงบเข้ามา พอจิตสงบเข้ามามันคลายตัวออก พอคลายตัวออกมันจะเห็นกาย เห็นกายโดยตามความเป็นจริง เห็นกายโดยความเป็นจริงมันจะเห็นจากภายใน เห็นจากตาของใจ สิ่งที่เห็นจากตาของใจมันจะเริ่มวิปัสสนา ถ้าวิปัสสนา ปัญญาเกิด สิ่งที่เป็นภวานามย ปัญญาจะเกิดอย่างนี้ ปัญญาเห็นสัจจะจริงตามความเป็นจริง สัจจะจริงอันนี้จะไม่อยู่ในโลกียะ

สิ่งที่เป็นโลกียะไม่เคยเห็นสิ่งนี้ มันถึงต้องหมุนเวียนตายเวียนเกิดกันตามกระแสของโลก ปัญญาของโลกหมุนออกไป คาดหมายขนาดไหนก็คาดหมายไป เห็นศพ เห็นต่างๆ เห็นไหม เวลาพิจารณาศพเข้าไปในป่าช้า ไปเที่ยวป่าช้า ไปเห็นซากศพขนาดไหนก็เห็นด้วยตานอก มันขยะแขยง เห็นเวลาอุบัติเหตุ เห็นแล้วเรารับแทบไม่ได้เลย สิ่งนั้นมันเป็นเรื่องของโลก มันไม่ปล่อยวางหรอก มันเป็นไปไม่ได้

แต่ถ้าเห็นตามความเป็นจริง เห็นเกิดขึ้นมาจากภายใน ใจนี้จะเห็นขึ้นมา เห็นสภาวะกายขึ้นมา จะเป็นวัตถุสิ่งใดก็ได้ จะเป็นอวัยวะสิ่งใดก็ได้ อวัยวะสิ่งนั้น แล้วตั้งไว้ๆ ถ้าตั้งไว้ได้ เพราะจิตมีสมาธิ มันจะตั้งไว้ได้ จิตไม่มีสมาธิ มันจะเกิดแฉก แฉกเห็นเป็นครั้งคราวใจ อย่างนี้ก็

เป็นแนวทาง สิ่งที่เราเห็นเป็นแนวทางที่เราได้เห็นแล้ว เราได้สิ่งนั้น เราก้าวมาถูกทางแล้ว แล้วเราอย่าไปดีใจเสียใจกับสิ่งนั้น ดีใจเสียใจกับสิ่งนั้นเป็นตัณหา สิ่งที่เป็นตัณหา แล้วก็ต้องทำให้การประพฤติปฏิบัติมันยากขึ้นไป

เพราะตัณหาเป็นนิวัตรธรรม สิ่งที่เป็นนิวัตรธรรมนี้มันทางกันจิต สิ่งที่เป็นกันจิตแล้วจิตจะสงบเป็นสัมมาสมาธิ จะเป็นสัมมาสมาธิเพื่อให้เกิดมรรคโดยสมบูรณ์ได้อย่างไร ถึงว่าอย่าไปดีใจเสียใจกับสิ่งที่มันหลอกลวง สิ่งนี้จะแวบขึ้นมาหลอกลวงว่าให้ดีใจ ก็อยากได้อีก พออยากได้ปั๊บ มีความอยาก เห็นไหม ตัณหาความทะยานอยากซ่อนเข้ามา เสียใจหลุดมือไป แล้วเมื่อไหร่เราจะทำได้

เราก็ทำได้ในเมื่อเราตั้งใจ ในเมื่อเรามีสติ มีความตั้งใจอยู่แล้ว เจตนาของเราเป็นบุญกุศล เจตนาเรา เราก็ทำสักแต่ว่าทำ เห็นไหม ทำจริงๆ ทำด้วยความเพียรเป็นความเพียรชอบ แต่ผลออกมาสักแต่ว่าให้มันเป็นไป มันจะเป็นไปเอง จนมีความชำนาญ ไม่ใช่สักแต่ว่าแล้ว ถ้ามีความชำนาญนี้มันกำหนดได้เลย กำหนดกายขึ้นมาส่วนไหนมันกำหนดขึ้นมาได้ตลอดไป เพราะมีความชำนาญ

สิ่งที่จะมีความชำนาญเพราะจิตมันสงบบ่อยครั้งเข้า อย่างสัมมาสมาธินี้ ถ้าใครทำจิตสงบบ่อยๆ มันจะกำหนดได้เลย กำหนดเมื่อไหร่ก็สงบเมื่อนั้น เข้านี้มีความชำนาญมาก มีความชำนาญในการเข้าออกสมาธิไง กำหนดพุทโธๆ เข้าออกสมาธิ เวลาเข้าใจอย่างนั้นแล้วหลายครั้งเข้าๆ เวลาจิตมันมีอาการออกไปรับรู้ภายนอกนี่จะไม่สนใจตรงนั้น จะตั้งสติแล้วกำหนดพุทโธอย่างเดียว เหมือนกับเราตอกล้ออยู่ตรงนั้น เราเข้าที่ประตู อยู่ที่ประตู กำหนดเข้ามา สิ่งต่างๆ มันต้องผ่านประตูเข้ามา จิตนี้จะไปเที่ยวไหนก็แล้วแต่ ถ้าเรากำหนดพุทโธแล้วมันต้องกลับเข้ามาหาพุทโธเราวันยังค่ำ

เพราะผู้ที่นึกพุทโธคือใจ สิ่งที่เป็นใจคือตัวจิตหนึ่ง สิ่งที่เป็นจิตหนึ่ง กระแสที่ออกไป ความคิดที่ออกไปเกาะเกี่ยวนั้นเป็นเงา เงาที่พุ่งออกไปจากใจ แล้วกำหนดพุทโธอยู่ที่ใจ มันจะไปไหนละ มันต้องย้อนกลับเข้ามาที่พุทโธนั้นจนได้ ย้อนกลับมาที่จิต เห็นไหม ถ้าเราย้อนกลับมาที่จิต เรากำหนดที่จิต กำหนดคำปริกรรมไว้ นึกพุทโธอยู่ที่นี้ แล้วจะย้อนกลับมา ย้อนกลับมา พอเห็นบ่อยครั้งเข้าๆ ก็มีความชำนาญขึ้น พอมีความชำนาญขึ้นมันก็จะประกอบสัมมาสมาธิด้วยความชำนาญ เข้าออกด้วยความชำนาญ เห็นไหม ถ้าเรามีความชำนาญขึ้นมา ทำไมเราจะกำหนดไม่ได้

สักแต่ว่าทีแรก มันเป็นสักแต่ว่าเฉยๆ สักแต่ว่าเพื่อฝึกฝน เพื่อความชำนาญ เพื่อให้จิตนี้คล่องตัว พอจิตนี้มันคล่องตัวขึ้นมา มันทำงานของมัน มันเห็นถูกเห็นผิด สิ่งที่กำหนดออกไปนั้นเป็นความผิดทั้งหมด ถ้ากำหนดพุทโธกลับมาที่ใจมันจะถูกทั้งหมด มันก็ไม่เอาสิ่งนั้น มันกำหนดพุทโธอย่างเดียว แล้วมันเข้าออกบ่อยครั้งเข้าๆ มันก็มีความชำนาญ พอมีความชำนาญ นี่สัมมาสมาธิชำนาญ พอกำหนดสมาธิปั๊บ กำหนดสมาธิแล้วให้กำหนดน้อมไปที่กาย กายก็เกิดขึ้นมาพิจารณากาย พิจารณากายให้มันแปรสภาพเป็นปฏิภาะ สิ่งที่เป็นปฏิภาะมันเป็นไตรลักษณ์ สิ่งที่เป็นไตรลักษณ์เป็นความเห็นของใคร

ธรรม ที่เราฟังธรรมกันมามันเป็นสัญญา สิ่งที่อยู่แล้วว่ากายไม่ใช่เรา เราไม่ใช่กาย ทุกคนก็รู้ทุกคนต้องพลัดพราก ทุกคนรู้จากสิ่งภายนอก ไม่ใช่รู้จากสิ่งภายใน ไม่ใช่รู้จากความเห็นจริงใจ เงินธนาคารนั้นเป็นเงินธนาคารที่เราไปดูมา แต่ถ้าเราฝากธนาคาร เงินส่วนตัวของเราอยู่ในธนาคาร จะมีมากมีน้อยก็เงินของเรา ถ้าเราฝากธนาคารไว้จำนวนน้อยก็น้อยเป็นสัมมาสมาธิขึ้นมา ก่อน วิปัสสนาขึ้นมา เงินของเราก็จะมีมากขึ้นมาๆ เงินของเรากับเงินในธนาคารก็เงินเหมือนกัน ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ธรรมของครูบาอาจารย์ กับธรรมของเราก็เหมือนกัน จะเป็นธรรมเหมือนกัน แต่สร้างเหตุต่างกัน เหตุของผู้ที่ประพฤติปฏิบัติ คนทำธุรกิจต่างๆ กันไปแล้วทุกคนก็แสวงหาเงินเหมือนกัน

นี้ก็เหมือนกัน ต่างคนต่างวิปัสสนาไป กาย เวทนา จิต ธรรม ต่างคนต่างแสวงหาต่างๆ กันตามแต่จริตนิสัย เพราะถ้าถูกจริตนิสัยแล้วจะทำได้คล่อง ถูกจริตนิสัยแล้วทำได้คล่องแล้วปัญญา มันจะเกิดด้วยความชำนาญ แต่ถ้าฝืน เห็นไหม เห็นเขาว่าคนนั้นทำอย่างนั้นแล้วได้ผล เราทำแล้วไม่ได้ผล เราจะพยายามทำเหมือนเขาบ้าง เหมือนเขาบ้างแล้วมันเป็นผลไหม? มันจะไม่ใช่ผล เพราะเราพยายามบังคับใจ บังคับให้เป็นไป

แต่ถ้าเราตั้งกำหนดพุทโธขึ้นมา ทำจิตเราสงบขึ้นมา แล้วเรานึกถึงกาย เวลาเห็นกายเห็นต่างๆ นั้นเป็นผลงานของเรา ยิ่งถ้าพิจารณากาย กายอ่อนมาพิจารณาทำความเข้าใจแล้วมันเห็นกายเข้ามาในคลองของตา นั้นยัง ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์เลย เพราะมันเข้ามาเอง พอเข้ามาเอง จับไว้ๆ แล้วน้อมไป จับไว้พิจารณาไป บ่อยครั้งเข้าใจ พิจารณาแล้วปล่อย ปล่อยแล้วพิจารณาซ้ำแล้วก็ปล่อย ปล่อยแล้วทำความเข้าใจ มีความสุข ถ้าปล่อยนี้เป็นความสุขแล้ว สุขยิ่งกว่าสัมมาสมาธิอีก ปล่อยแล้วเข้ามา พอเวลาจิตสงบขึ้นมา กำหนดให้สงบเข้าไปอีก แล้วออกมาวิปัสสนาอีก น้อมไปที่กายนั้นอีก มันก็就会有ความปล่อย

ในเมื่อมันยังกำหนดกายเห็นกาย ในเมื่อกำหนดสิ่งที่ว่าเป็นกาย สิ่งที่ว่ามันเห็นขึ้นมา มันยังกำหนดได้ มันยังทำความเห็นได้นะ ต้องวิปัสสนาไปตลอด มันปล่อยแล้วก็ต้องนอนไป มันจะจับได้ ปล่อยถึงที่สุดมันจะเป็นผลของมัน สิ่งทีผลของมันเกิดขึ้นมานี้มันจะเกิดความอึดเต็ม เห็นใหม่ ขณะจิตมันจะเปลี่ยนไป

การเกิดครั้งแรก ดวงตาเห็นธรรมคือเกิดได้โดยความเป็นจริง ใจนี้จะเกิดขึ้นมาโดยดวงตาเห็นธรรม เห็นสภาวะธรรมตามความเป็นจริง ธรรมที่เกิดขึ้นมาจากใจดวงนี้ ใจดวงที่ประพฤติกปฏิบัติแล้วใคร่ครวญออกมา มันจะเห็นสภาวะตามความเป็นจริงของมันแล้วมันจะอึดเต็ม เห็นปล่อยวางบ่อยครั้งเข้าๆ มันจะเห็นสภาวะแบบนั้น ถ้ามันเห็นปล่อยวางแล้วเชื่อนะ นี่ผู้ที่ประพฤติกปฏิบัติเป็นอย่างนี้มาก เวลาปล่อยวางแล้วก็คิดว่ามันปล่อยวางแล้วจบสิ้นกระบวนการ เพราะว่ามันเป็นสิ่งที่ชำระกิเลส มันมีความสุข ขณะที่เป็นอย่างนั้นกิเลสมันหลอกณะหลอกอย่างนี้ แล้วมีความสุข สุขเพราะมันปล่อยแล้วมีความสุขอยู่พักใหญ่ นี่มีความสุขเลย จนวันไหนมันเสื่อมขึ้นมา มันออกมามันเสื่อมขึ้นมาถึงจะรู้ พอรู้ก็พยายามย้อนกลับเข้าไป อันนี้เป็นการเสียเวลา

แต่ถ้าเราเป็นนักปฏิบัติ เวลาเราวิปัสสนาแล้วเราจะเข้าบ่อยครั้งเข้า เข้าบ่อยครั้ง เข้าอยู่อย่างนั้น จนถึงต้องมีเหตุผลตอบสนองกับตัวมันเอง ขณะจิตมันจะเปลี่ยนไป

จากจิตของปุถุชนมันจะเปลี่ยนขึ้นไปเป็นจิตของผู้เป็นอริยบุคคลขึ้นมา เปลี่ยนไปเลย ขณะจิตมันเปลี่ยนไป มันรู้ ถ้าไม่รู้มันจะเป็นปัจจัยตั้งได้อย่างไร ถ้ามันไม่รู้ มันจะเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดขึ้นมาจากหัวใจได้อย่างไร ถ้ามันไม่รู้ กิเลสมันจะหลุดออกไปจากใจได้อย่างไร ในเมื่อกิเลสเป็นเรา สิ่งทีของนี้เป็นเรา เรากับกิเลสเป็นอันเดียวกัน มันเป็นอันเดียวกันมาแต่ไหนแต่ไร แล้วเราไม่รู้ว่ามันหลุดออกไป เป็นไปได้ไหม ถ้ามันเป็นไปไม่ได้ มันไม่ใช่สมุจเฉตปหานใจ

แต่ถ้าเมื่อไหร่มันสมุจเฉตปหาน มันจะเห็นสังโยชน์นี้ขาดออกไปเลย จิตเป็นจิต ขันธ์เป็นขันธ์ ทุกข์เป็นทุกข์ ปล่อยวางๆ พิจารณาจิตก็เหมือนกัน พิจารณากายก็เหมือนกัน พิจารณาเวทนาก็เหมือนกัน ในสติปัฏฐาน ๔ กาย เวทนา จิต ธรรม พิจารณาขึ้นเดียว กายก็ได้ จิตก็ได้ ธรรมก็ได้ เพราะ ๔ ขึ้นนี้มันสะท้อนถึงกัน เหมือนเวลาเราจับแขน เราจับแขนเรา เราก็มีความรู้สึกใช้ไหม เราจับเท้าของเรา เราก็มีความรู้สึกใช้ไหม ความรู้สึกนี้กายกับใจมันสะท้อนถึงกัน สิ่งทีมันสะท้อนถึงกันคือมันรู้รอบหมดทั้ง ๔ นั่นนะ มันรู้รอบเหมือนกัน เวลามันพิจารณาแล้วมันปล่อยวางเหมือนกัน แต่เอาหนึ่งเดียว เพียงแต่เอาอันนั้นอันเดียว ไม่ต้องไปเป็นความกังวล กังวลว่าเรา

พิจารณากาย ต้องไปพิจารณาเวทนา ต้องพิจารณาจิตแล้วมันถึงจะสมบูรณ์เป็นขั้นตอนที่จะไปเห็นธรรม...ไม่ใช่อย่างนั้น สิ่งนี้มันเป็นในสติปัฏฐาน ๔ เป็นเป้าใหญ่ เป้าที่จะให้เราเข้าไปวิปัสสนา

วิปัสสนาในอะไร? กาย เวทนา จิต ธรรม นี่เป็นเป้าใหญ่ แต่เป้าใหญ่นี้เป็นชื่อนะ เป็นตำราขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านะ แต่เห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรม นี่ต้องเห็นภายในใจนะ ต้องเห็นในการประพฤติกปฏิบัติ เห็นในการเกิดขึ้นมาระหว่างที่ว่าวิปัสสนาเกิดขึ้น วิปัสสนาเกิดขึ้นเพราะจับภาพสิ่งนี้ได้มันถึงแยกแยะสิ่งนี้ แล้วทำลายสิ่งนี้ออกไปจากใจ

เกิดในธรรม ดวงตาเห็นธรรมจะมีความสุขมหาศาล ความสุขเกิดขึ้นมาจากการประพฤติกปฏิบัติ จากความที่ว่าทุกข์ๆ ยากๆ นี่ เรานี้ทุกข์ยากกันมาก เวลาประพฤติกปฏิบัติ เห็นใหม่ ชีวิตนี้ก็ทุกข์โดยธรรมชาติอยู่แล้ว ทุกข์ขึ้นมาอยู่กับเรา แล้วมันก็จะมีความสุขขึ้นมาด้วยความหลง หลงว่าสิ่งนั้นเป็นความสุข

ไม่มีสิ่งใดเกิดขึ้นมาเป็นความสุขของเราเลย เป็นความทุกข์

เราเกิดมาใช้กรรม กรรมเก่า มันเกิดมาใช้กรรม แต่เป็นกุศลกรรม กุศลกรรมเพราะมีการประพฤติกปฏิบัติ กุศลกรรมคือเกิดจากการกระทำ เพราะเรามาปฏิบัตินี้เป็นกุศลกรรม แต่ในการเกิดขึ้นมาแล้วมันเป็นการเกิดเป็นมนุษย์ มนุษย์สมบัตินี้เป็นสมบัติประเสริฐมาก แต่ความทุกข์ เพราะกิเลสนี้ กิเลสมันถึงว่าถ้ามันอยู่ในดวงใจของใคร กิเลสในใจดวงนั้นมันจะต้องให้ใจดวงนั้นเราร้อนไปตลอดเวลา

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่า ชำระออกไปจากฟองของใจ ใจดวงนั้นพองออกไปจากอวิชชา พองออกไป เห็นใหม่ ทำฟองใจนั้นแตก อวิชชามันเหมือนกับเปลือกไข่ เปลือกไข่ต้องหุ้มไข่ ไข่อยู่ในอำนาจของฟองไข่ นี่เหมือนกัน อวิชชามันปิดบังใจของเรา ปิดบังใจตลอด แต่เราเป็นเวไนยสัตว์ เราไม่ใช่ขิปปาภิญญาที่ทำทะลุออกมา เราทำถึงใจแล้ว เราเห็นธรรมขึ้นมาเราก็มีความสุขขึ้นมีความสุข สุขเกิดขึ้นมาจากหัวใจ สุขอย่างนี้เกิดขึ้นมาจากหัวใจที่การประพฤติกปฏิบัติ ไม่ใช่เกิดขึ้นมาจากสิ่งลอยๆ ไม่ใช่เกิดขึ้นมาจากการอธิษฐาน

อธิษฐานบารมีคือตั้งเป้า เราตั้งเป้าว่าเราจะทำถึงที่สุดแห่งทุกข์ เราพยายามตั้งเป้าไว้แล้วเราก้าวเดิน สิ่งที่กำลังก้าวเดินถึงก็จะเป็นประโยชน์กับการก้าวเดินนั้น ถ้าก้าวเดินไม่ถึงความก้าวเดินของเรา เราก็ได้ดวงตาเห็นธรรม เห็นใหม่ เหมือนกับนางวิสาขา นางวิสาขาเป็นพระโสดาบันมาแล้ว

ปรารถนาเท่านั้น จะได้เท่านั้น แต่พระอานนท์เป็นพระโสดาบันมา แล้วอุปัฏฐากพระพุทธเจ้ามาตลอด พระพุทธเจ้าบอกเลยว่า “อานนท์ เราปรินิพพานไปแล้ว เธอจะถึงฝั่ง จะพ้นจากกิเลสไปได้” นั่นนะ พระอานนท์ถึงได้ประพฤติปฏิบัติต่อไป

เวลาประพฤติปฏิบัติ ย้อนกลับมาจากภายใน ย้อนกลับเข้ามาดูกิเลสในหัวใจ สิ่งทีกิเลสในหัวใจมันยังมีอยู่ สิ่งที่มีอยู่นั้นมันจะต้องให้มีความขัดข้องหมองใจอยู่ในส่วนที่ลึกๆ ส่วนที่ลึกๆ ใจนี้ส่วนที่ลึกมันจะขัดข้องหมองใจ ขัดข้องหมองใจเพราะมันไม่พอใจ เหมือนกับเศรษฐีอยากมีเงิน ก็อยากมีเงินมากขึ้นไป มีความทุกข์ไหมถ้าอยากมีเงินของเศรษฐี

ใจก็เหมือนกัน ในเมื่อมีกรรมส่วนหนึ่ง อยากมีกรรมส่วนที่จะเกิดขึ้นมา มันเกิดขึ้นมาได้อย่างไร? ก็ต้องเกิดขึ้นมาจากการประพฤติปฏิบัติ เกิดขึ้นมาจากการทำความเพียรของเราขึ้นไป ถ้าเรามีความเพียรขึ้นไป เราจะก้าวเดินเข้าถึงธรรม ก้าวเดินถึงธรรมของเราในหัวใจ

ก้าวเดินจากที่อื่นออกไปข้างนอกเป็นความก้าวเดินของใจ ใจมันส่งออก ธรรมชาติของมันส่งออก ว่าจะเป็นอย่างนั้น จะเป็นทีนั้น แล้วจะเป็นผลประโยชน์กับเรา...มันคิดของมันไปนะ จะไปปฏิบัติที่นั่นๆ นี่มันคิดออก คิดออกไป แล้วเราก็ก้าวไปตามมัน

จะไปที่ไหนก็แล้วแต่ สุดท้ายแล้วไปเพื่อจะย้อนกลับดูใจเท่านั้น เพราะสถานที่นั้นเป็นที่อยู่อาศัย เห็นไหม อาศัยเพื่อการประพฤติปฏิบัติ จะอยู่ที่ไหนก็ต้องประพฤติปฏิบัติ ถ้าไม่ประพฤติ ไม่ปฏิบัติ อาการของใจมันส่งออกตลอด ย้อนกลับอาการของใจส่งออก กำหนดพุทโธก็ได้ ทำความสงบของใจก็ได้ ย้อนกลับเข้ามาตลอด ถ้าใจมันย้อนกลับเข้ามาๆ มันเป็นส่วนหนึ่ง มรรคสิ่งทีละเล็กละน้อยขึ้นๆ ความสงบที่สูงขึ้นไป สิ่งนี้จะเริ่มใคร่ครวญเข้าไป แยกแยะเข้าไปในสติปัฏฐาน ๔ เหมือนเดิม

ภาคใหญ่เหมือนกัน สิ่งนี้เป็นทฤษฎีขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ถูกต้องตลอด แต่ภาคของเราจะเกิดขึ้นมา เราจะเป็นวิปัสสนา ถ้าเราขุดค้นสติปัฏฐาน ๔ ไม่เจอ วิปัสสนาเราลอยลม ถ้าเราเจอกาย เจอเวทนา เจอจิต เจอธรรม สิ่งนั้นเราปักลงที่ตรงนั้น เราปักลงตรงไหน ตรงนั้นเป็นสนามข้าศึกที่กำลังต่อสู้กัน ระหว่างธรรมกับกิเลสจะต่อสู้กันตลอดไป ถ้าปัญญาเกิดขึ้น ธรรมจะเกิดขึ้น ธรรมอันนี้เริ่มเตาะเตาะขึ้นมากจากการที่เราสะสม เตาะเตาะขึ้นมา สิ่งทีไปชนกับกิเลสทีมันเหนือกว่า มันจะต้องแพ้กิเลสโดยวันยังค่ำ เพราะกิเลสมันมีอำนาจเหนือกว่า มันจะมีวิธีการ

พลิกแพลงหลบเลียงออกไปให้เราล้มลุกคลุกคลาน อันนั้นเราก็ต้องมีความจงใจตั้งใจต่อสู้ขึ้นไป นี่มันทำบ่อยครั้งเข้าๆ จนต้องมีความเสมอกัน

จิตนี้จะต้องพัฒนาขึ้นมา พัฒนาขึ้นไปจนทันกับกิเลส พอทันกับกิเลสนั้นเป็นการต่อสู้กัน ระหว่างธรรมกับกิเลสแล้ว สิ่งที่ต้องสู้กันระหว่างธรรมกับกิเลส นั้น แพ้บ้างชนะบ้าง จะมีความสุข ของใจ จะมีความเพลิดเพลินในการประพฤติปฏิบัติ ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติ เวลาปัญญามันหมุน มันจะอยู่ในวงปฏิบัตินะ เวลาเวลานี้ไม่เกี่ยว มันจะอยู่ของมัน ถึงเป็นวันคืนก็วันคืนนี้ทำได้ถ้า ทำงานของใจ ถ้าใจมีงานทำ ใจนั้นจะเพลินในงาน เพลินในงานจนสมาธินี้เสื่อมไป

เสื่อมไป ต้องมีความผิดพลาด พอเสื่อมไปนี่มันวิปัสสนาไปไม่ได้ กายนั้นไม่เป็นไป ต้อง กลับมาทำความสงบ อยู่อย่างนี้ ต้องทำความสงบของใจเพื่อให้สัมมาสมาธินี้เป็นพื้นฐาน ต้องมี พลัง คนมีพลังทำงานได้ คนไม่มีพลังอ่อนแอขึ้นมา ทำงานไปงานนั้นเสีย เสียแล้วไม่เป็น ประโยชน์ เห็นไหม คนเราริบอยากได้ประโยชน์ เวลามันเกิดขึ้นมา จิตเป็นสมาธินั้นก็ว่าเป็นการ คิดเป็นการข้อง มันต้องฆ่ากิเลสด้วยปัญญา แต่ถ้าปัญญาไม่มีสัมมาสมาธิมันก็เป็นสัญญา มันก็เป็นสังขาร เป็นความคิด ความปรุง ความแต่งที่กิเลสมันพาใช้ สิ่งที่กิเลสพาใช้มันก็เพลินไป

อย่างที่ว่ากิเลสมันเป็นอวิชชาอยู่ในใจ มันใช้สิ่งใดออกมามันก็ใช้ประสาอย่างนั้น มันเป็น กิ่งก็ได้ จะว่าเป็นธรรม สิ่งนี้เป็นธรรม ให้ธรรมแสดงออกๆ เห็นไหม เราประพฤติปฏิบัติอยู่นี้เป็น ธรรม แต่กิเลสมันพาใช้นะ สิ่งที่พาใช้ ธรรมคาคธรรมหมาย ในเมื่อธรรมคาคธรรมหมายมันก็เป็น ธรรมการคันการเคาของกิเลสวันยังค่ำ สิ่งที่เป็นวันยังค่ำมันก็เป็นความผิดพลาดไป นี่เป็นความผิด ของกิเลสชั้นละเอียดที่มันหลอก กิเลสชั้นละเอียดมันก็พลิกแพลงเพื่อจะให้การประพฤติปฏิบัติเรา ล้มลุกคลุกคลาน ต้องล้มลุกคลุกคลาน กิเลสนี้ไม่ยอมใครง่ายๆ กิเลสไม่เคยกลัวใคร กลัวแต่ความ จริงของหัวใจดวงนั้น ใจดวงนั้นจริง ใจดวงนั้นจะย้อนกลับ ใจดวงนั้นจะทวนกระแสเข้าไปต่อสู้ กับกิเลสได้ ถ้าใจดวงนั้นไม่จริง มันจะหัวเราะเยาะไป

เหมือนกับที่วิปัสสนาแล้วมันออกมานี้ถึงๆ ตลอดไป...เป็นธรรม เพราะวิปัสสนาอยู่ หมุน แต่ปัญญาเป็นปัญญาที่กิเลสพาใช้ ไม่ใช่ปัญญาที่ปัญญาโดยธรรมพาใช้ ถ้าโดยธรรมพาใช้ก็ต้อง มีสัมมาสมาธิ สัมมาสมาธิจะเข้าไปทำความสงบของใจ จะเสียเวลาบ้าง เสียเวลาเพื่อจะออกมา ทำงาน คนเรานอนหลับพักผ่อนขึ้นมาต้องนอนหลับพักผ่อน ถ้าคนเราไม่นอนเลยเป็นไปไม่ได้ หรอก กลางคืนเราต้องนอนพัก กลางวันต้องทำงาน

นี่ก็เหมือนกัน ถึงใจเราถ้ามั่นอยากทำงานขนาดไหนมันก็ควรจะพักผ่อนบ้าง สิ่งที่พักผ่อนมันก็จะป็นสัมมาสมาธิ ต้องกำหนด ถ้าไม่ยอมต้องพุทโธๆ คำบริกรรม นี่คำบริกรรมพุทโธถึงสะท้อนหัวใจ สะท้อนโลกธาตุทั้งหมดถ้าใครกำหนดคำพุทโธอยู่ตลอดเวลา สิ่งนี้จะเป็นสิ่งที่ว่า มันทำให้เราไม่พลาดออกไปจากทาง ไม่หลงออกไปจากทางแน่นอน ถ้าเราคิดของเราตามประสาของเรา มันจะหลงออกไปจากทาง

ทั้งๆ ที่มีดวงตาเห็นธรรมนะ การประพฤติปฏิบัตินี้ใจเป็นธรรมอยู่แล้ว ทำไมต่อสู้กับกิเลสส่วนละเอียดขึ้นมาทำไมมันต่อสู้กันขนาดนั้น ทำไมมันหลงละ? หลงเพราะว่ามันไม่ได้ขึ้นตอน หลงเพราะมันไม่สามารถสมุจเฉตปหานพัฒนาใจของมันขึ้นไป มันก็หลง หลงอยู่ในขั้นของมรรคในขั้นของการที่กิเลสอยู่ตรงนั้น ถ้ามันชนะได้มันก็ต้องข้ามขั้นตอนขึ้นไป

ถึงว่าเวไนยสัตว์ มรรค ๔ ผล ๔ ต้องก้าวเดินขึ้นไปเป็นขั้นเป็นตอนขึ้นไป มันถึงต้องพัฒนาใจของเรา มีความละเอียดรอบคอบคอยใคร่ตรองความเห็นของใจ คอยใคร่ตรองความคิดนี้ สิ่งที่ว่าป็นปัญญามันจะเป็นปัญญาของเราถ้าเราครอบคอบกับความเห็นของเรา ความเห็นของใจนั้นนั่นะคือปัญญา เห็นต่างๆ เห็นความคิดต่างๆ มันก็พลิกแพลงไป เห็นไปทางซ้าย ถูกหรือผิดพิจารณาไป ออกไปทางขวา นี่ซ้ายหรือขวา มัชฌิมาปฏิปทาไหม? มันไม่มีมัชฌิมาปฏิปทา เพราะมันเบี่ยงออก สิ่งทีเบี่ยงออกไปเพราะเป็นการต่อสู้ เป็นการต่อสู้

เราไม่ใช่เราทำของเราโดยที่ไม่มีสิ่งใดต่อต้าน สิ่งทีต่อต้านมันทำให้การก้าวเดินของเราเบี่ยงเบนอยู่แล้ว เพราะมันมีความต่อต้าน มีการปิดบังกัน กิเลสใจ กิเลสมันต่อต้าน กิเลสมันปิดบังให้เราพลัดออกไปจากมัชฌิมาปฏิปทา แต่ถ้าเมื่อไหร่ทีแล้วแต่มันมัชฌิมาปฏิปทา นี่ถึงว่า ช่างกระดิกหู งามแลบลิ้น ขณะที่มรรคมั่นสามัคคี มันจะเป็นแบบนั้น แต่มันยาก ยากตรงที่ที่เราพัฒนาใจขึ้นมาจนกว่ามันจะมัชฌิมาปฏิปทา มัชฌิมาปฏิปทามันจะทำลายของมัน จิตนี้เป็นจิต กายนี้เป็นกาย จะแยกออกจากกันโดยธรรมชาติเลย จิตนี้ราวเป็นหน้ากลอง ปล่อยวางกิเลสออกมาล้วนๆ เลย จิตนี้เป็นจิตออกไป เวี่ยงว้างไปหมดเลย โลกนี้ว่างไปจากสิ่งต่างๆ ปล่อยวางสิ่งต่างๆ ทั้งหมดเลย เป็นความสุขมหาศาล

ความสุขเกิดขึ้นจากการประพฤติปฏิบัติ ความสุขอย่างนี้เกิดขึ้นมา นี่เกิดได้ เกิดถูกต้อง จิตดวงนี้พัฒนาขึ้นมา เกิดถูกต้องเป็นขั้นเป็นตอนขึ้นมาแล้วจะมีความสุข สิ่งทีเป็นความสุข เห็นใหม่ สุขเพราะอะไร สุขเพราะเป็นอกุปปิธรรม จะไม่มีสภาวะการเสื่อมเด็ดขาด ใจดวงนี้จะไม่เสื่อมจาก

ธรรมอย่างนี้ มันจะทรงสภาวะอย่างนี้ตายตัว แต่กิเลส สิ่งที่เหนือกว่าเราก็ไม่เคยเห็น เราไม่เห็นสิ่งนั้น เราเข้าใจว่าความตายตัวอย่างนี้เป็นมรรคผลนิพพานไป คนจะเข้าใจว่าเป็นมรรคผลนิพพานเป็นความสุข เป็นความพอใจ นั่นนะ สิ่งนี้มันไม่เสื่อมสภาพ แต่สิ่งที่เจริญขึ้นไปมันไม่มี

ถ้ามันมีครูบาอาจารย์ จะพลิกชี้ว่าสิ่งนี้มันหลอกลวงอยู่ สิ่งที่จะละเอียดอ่อนอยู่นี้กิเลสมันหลบ กิเลสบังเงา จะไม่ให้เห็นกิเลส ถ้าไม่เห็นกิเลสเราก็ไม่สามารถต่อสู้ได้ถ้าไม่มีสติปัฏฐาน ๔ เห็นไหม ถ้าไม่เห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรมโดยละเอียด แล้วสิ่งใดจะเป็นสนามรบในการชำระกิเลส

ถ้าไม่มีที่ชำระกิเลส จิตมันก็อยู่ทรงตัวของมัน มันก็ติดอยู่ตรงนี้ ถ้าติดอยู่ตรงนี้เวลาตายไปก็เกิด เกิดอีก มันไม่ใช่ตายจริง มันเป็นการตายปลอม ถ้าเป็นตายปลอม เพราะอวิชชามันยังฝังอยู่ที่ใจ ฟองไข่ ถ้าไก่ตัวนั้นยังโดนเปลือกไข่ครอบอยู่ การตายนี้ยังตายไม่สมบูรณ์ แต่ถ้าเกิดได้ตายจริงจะตายแบบองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า จะต้องทำลายฟองไข่นั้นออกจากจิตทั้งหมด แต่อันนี้มันปิดอยู่ข้างใน นี่กิเลสมันหลอก หลอกอย่างนั้น ถึงที่สุดแล้วถ้าครูบาอาจารย์ชี้ให้เห็น ไหม นี่เริ่มออกแสวงหา

แต่เดิมจิตนี้สงบมาก จิตนี้มีความว่าง มีความสุขมาก มีความสุขอยู่อย่างนั้น แต่ต้องรักษาไว้ รักษาไว้ที่เราเข้าใจว่าเราตั้งสติรักษาไว้เป็นธรรมชาติของมัน แต่ความจริงเพราะกิเลสอย่างละเอียดมันอยู่ในใจต่างหาก มันไม่เห็นของมัน แต่ถ้าเราทำใจของเราแล้วเราพิจารณาของเราเข้าไป ย้อนกลับเข้ามา เห็นไหม พยายามขุดคุ้ย นี่ขุดคุ้ยหากิเลส คือหาสติปัฏฐาน ๔ ให้ได้ ถ้าหาสติปัฏฐาน ๔ ให้ได้ นั่นกิเลสมันอาศัยสิ่งนั้น

กิเลสเป็นนามธรรม สติปัฏฐาน ๔ ก็เป็นนามธรรม สรรพสิ่งนี้เป็นนามธรรม แต่เป็นนามธรรมที่จับต้องได้ สิ่งที่เป็นนามธรรมที่เราสร้างขึ้นมานั้นเป็นรูปธรรม เพราะมันเห็นจริง เห็นขึ้นมาจากความเห็นจากภายใน ความเห็นตั้งขึ้นมา เรานึกภาพเรายังนึกได้เลย แต่สิ่งที่จิตมันสงบขึ้นมา มันเห็นภาพได้ ความนั้นเป็นสิ่งที่มันเกิดขึ้นมา ถ้ามันเห็นสภาวะอย่างนั้น มันจับสิ่งนั้นได้ มันจะเป็นอสุกะ

สิ่งที่เป็นอสุกะ เห็นไหม ฟังดูสิคำว่ากามราคะมันฝังอยู่ที่ใจ มันฝังอยู่ลึกๆ ฝังอยู่โดยความลึกของมัน แล้วมันซ่อนตัวโดยที่ไม่ให้ใครเห็นหน้ามันเลย ถ้าไม่มีใครเห็นหน้ามันจะชำระมันได้

อย่างไร จะวิปัสสนามันโดยเอาหน้ามันออกมาดูได้อย่างไร ถ้าเราไม่ดึงหน้ามันออกมาดู ไม่เอาสติปัฏฐาน ๔ ออกมาดู เราจะวิปัสสนาไปที่ไหน

เราจะเข้าใจ เข้าใจว่าสิ่งต่างๆ เรารักษာได้ ร่างกายก็รักษากันไป โลกนี้ธรรมชาติของมันเกิดขึ้นมาแล้วก็ต้องอาบน้ำ ต้องชำระล้าง ต้องพยายามทำความสะอาด สิ่งทำความสะอาด โดยถึงที่สุดก็ตายไป นี่เป็นนิพพาน...นี่ความเห็นคิดคิดอย่างนั้น สิ่งนี้เป็นความเห็นที่เรารักษาได้ เราควบคุมได้ เราบริหารมันได้ สิ่งทีบริหารมันได้ มันบริหารด้วยกิเลส มันบริหารด้วยความไม่รู้ของใจ ใจมันไม่รู้สิ่งนั้นเลย แต่ถ้ามันย้อนกลับขึ้นมามันจับสิ่งนี้ได้ มันเห็นนะ ความสกปรกมันไม่ได้สกปรกอยู่ที่กายนี้ กายนี้เป็นธรรมชาติของมัน เพราะมันอาศัยอาหารที่เป็นความสกปรกเข้าไปหล่อเลี้ยงชีวิต

ชีวิตนี้อาศัยอาหารเข้าไปบำรุงร่างกายเพื่อให้ร่างกายนี้อยู่ได้ นี่เป็นเรื่องของร่างกาย แต่ความเห็นของใจ ใจที่เป็นกามมันเป็นความสกปรกของมันเอง มันเป็นอสุภะของมันเอง มันเป็นอสุภะ เป็นอสุภะเพราะมันเป็นความสกปรกของใจ เพราะมันเป็นต้นหาความทะยานอยาก มันเป็นความปฏิมะ กามราคะ สิ่งที่เป็นกามราคะ ปฏิมะ นี่มันเป็นความขวางในหัวใจ หัวใจนั้นมันเป็นพลังงานเฉยๆ แต่สิ่งนี้มันขวางอยู่ ถ้าสิ่งนี้ขวางอยู่ แล้ววิชาไม่เข้าใจ สิ่งที่ไม่เข้าใจกับสิ่งนี้มันก็เข้ากัน สิ่งทีเข้ากันมันก็เลยพุ่งออกไป พุ่งออกไปรวมตัวกันแล้วกลายเป็นกามราคะเกิดในกามภพ

สิ่งที่เกิดในกามภพยังตายไม่จริง ตายแล้วต้องเกิดในกามภพโดยปรมาตถธรรม โดยสัจจะตามความเป็นจริงว่าตายไม่จริง ถ้าตาย ตายไม่จริง แต่ถ้าปฏิบัติแล้วจะทำให้ถึงตายจริงได้ต้องชำระสิ่งที่ให้มันเป็นความสะอาดเข้ามา ย้อนกลับเข้ามา ถ้าย้อนกลับเข้ามาจับสิ่งนี้ได้ ความเห็นเห็นใหม่

ความสกปรกของใจ ใจนี้สกปรกโดยธรรมชาติของมัน โดยธรรมชาติโดยของกามราคะสิ่งที่เป็นสกปรก สิ่งที่เป็นตัวชั่วของชีวิต สิ่งนี้เป็นสิ่งที่ป็นต้นชั่วของชีวิต เป็นสิ่งที่ว่าเริ่มออกไปเป็นเรื่องการสร้างโลก จิตมันเป็นแบบนั้น มันปรารถนาสิ่งนั้น แล้วมันต้องการสิ่งนั้นของมันโดยธรรมชาติของมัน มันถึงเป็นกามราคะในหัวใจของมัน แล้วมันพิจารณาของมันแล้วพอเห็นตามความเป็นจริงมันจะเป็นอสุภะ

สิ่งที่เป็นอสุภะมันเป็นความสกปรกโสภณ มันเป็นสัจจะความจริง นี่เป็นธรรม นี่สภาวะธรรมเกิดขึ้นมาเพราะเราเห็นจริง ถ้าเราเห็นสภาวะตามความเป็นจริงขึ้นมา มันจะเห็นจากกิเลสส่วนลึกของหัวใจ จากกิเลสส่วนลึกของหัวใจที่มันหลบซ่อนอยู่ในหัวใจ เราจับขึ้นมาตั้งให้เราเห็น เห็นใหม่ จับมาตั้งในสติปัฏฐาน ๔ ให้เราเห็นในกาย กายในกายอย่างละเอียด สิ่งที่อยู่ละเอียด อย่างละเอียดจากภายใน

กายส่วนนอกเราพิจารณาปล่อยขึ้นมาเป็นสักกายทิฎฐิ กายส่วนในขึ้นมาเป็นธาตุ ๔ กายส่วนนี้เป็นกายส่วนละเอียด เห็นใหม่ กายในกายอันละเอียดที่มันจับสมอยู่ภายใน สิ่งนี้หัวใจอาศัยอยู่ อาศัยสิ่งนี้อยู่ สิ่งนี้อาศัยอยู่มันก็ต้องอาศัยสิ่งนี้เป็นารวิปัสสนาเพื่อชะล้างขึ้นมา เพื่อให้มันเป็นความสะอาดขึ้นมา นี่ความสะอาดขึ้นมาต้องเห็นเป็นอสุภะ สิ่งนี้เป็นอสุภะ ถ้าเป็นอสุภะนี้เป็นอสุภะโดยธรรม

แต่ถ้าเป็นความว่าง เป็นความปล่อยวาง นั้นกิเลสมันหลอก หลอกในการวิปัสสนานั้น มันจะวิปัสสนาแล้วมันจะเป็นความปล่อยวาง สิ่งที่ปล่อยวางมันจะปล่อยวางอย่างไรก็ให้มันปล่อยวางไป แล้วเราวิปัสสนาซ้ำ ยกขึ้นมาตั้งแล้ววิปัสสนาซ้ำไป

แต่ข้ามันข้ามไม่ไหว ข้ามไม่ไหวเพราะกำลังเราไม่พอ ตรงนี้ต้องใช้กำลังมากขึ้น สิ่งที่ใช้กำลังมากขึ้นต้องกลับไปทำความเข้าใจให้มากๆ แต่ปัญญามันออกใจ เวลาปัญญามันออกมันจะออกไปรับรู้ ออกไปวิปัสสนา มันเคยงานของมัน สิ่งที่เคยงานของมัน อันนี้มันเข้าทางกิเลส กิเลสในเมื่อมันสิ่งที่ว่าถ้ามันใช้ปัญญามันพ้นเพื่อ สิ่งที่พ้นเพื่อนั้นเป็นการผิดพลาด สิ่งผิดพลาดนี้ปัญญามันใช้อย่างนั้น กิเลสมันก็จับไปสอยอย่างนั้น กิเลสมันพยายามกระตุ้นให้ออกทางนั้น เราก็เป็นอย่างนั้นไป จนกว่ามันพลาด

จะเหนื่อยมาก จะมีความทุกข์ในการประพฤติปฏิบัติ มีความสุข สุขในการเราชนะ สุขในการเป็นธรรม แต่ในเมื่อมันเป็นการงาน มันเป็นความพอใจของผู้ที่ประพฤติปฏิบัติ ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติมันจะพอใจกับสิ่งนี้ สิ่งนี้มันเป็นการเข้าค่ายเข้าเข็มนาง

เราทำประพฤติปฏิบัติอยู่ เราทำไม่เข้าค่ายเข้าเข็มนาง เราจะสู้กับสิ่งนี้ได้เลย แต่ในเมื่อเราพัฒนาขึ้นมาแล้วมันเป็นเหมือนกับว่าเราเป็นผู้รู้จากภายใน สิ่งที่เราเห็นจากภายในมันวิปัสสนาได้ มันทำของมันได้ มันถึงกำหนดพุทโธฯ ขึ้นมาเพื่อจะให้จิตนี้สงบ

มันรุนแรงเวลากิเลสมันหลอก มันหลอกแล้วมันขับไล่ไป มันจะพุ่งออกไปๆ ต้องกำหนด พุทโธเข้ามาให้มันอยู่ได้ พออยู่ได้ ให้มันอยู่ ให้มันสงบ พัก พลังงานขึ้นมา พลังงานอันนี้เกิดขึ้น มาแล้วค่อยปล่อยออกไป ถ้าปล่อยออกไป

จากเดิมเราวิปัสสนาเราต้องพยายามค้นคว้า ต้องหา แต่สิ่งนี้มันมีอยู่แล้ว ในเมื่อเราจับต้อง ได้ เพียงแต่เรากำหนดจิตของเราเข้ามายับยั้งการทำงาน จึงเข้ามาด้วยคำบริกรรม ถ้าปล่อยแล้วมัน ก็พุ่งเข้าหางาน มันจะพุ่งออกไป มันจะปล่อยไปไหนมันก็ปล่อยเข้าไปสติปัฏฐาน ๔ ปล่อยเข้าไป ที่กาย ปล่อยเข้าไปที่อสุภะ เพราะอะไร เพราะมันมีอยู่แล้ว เราจับต้องได้

เราหาจำเลย เราจับจำเลยได้ จำเลยนั้นต้องอยู่ในการควบคุมของเรา อันนี้เราจับต้องสิ่งนี้ได้ แล้วเราไม่ต้องไปหวังว่าเราไปทำความสงบของเราแล้วภาพนั้นจะหายไป อสุภะมันจะตั้งไม่ได้ สิ่งที่เป็นอสุภะเราจะตามไม่ทัน เราจะคิด นี่มันเป็นความกังวล กังวลคิดออกไปจนหัวหน้าพะวง หลัง แล้วเราก็อหโมหของเรามา นี่กิเลสมันหลอก หลอกในวงปฏิบัตินะ หลอกในความคิดจาก ภายใน เราก็ต้องตัดใจ กำหนดพุทโธๆ จนมันสงบ แล้วมันปล่อยออก มันต้องออกไปต่อสู้อย่างนั้น มันวิปัสสนาไป อสุภะเริ่มเป็นอสุภะ เป็นเลือดจากภายใน ไม่ใช่เลือดแบบที่เราเห็น เลือดสภาวะแบบนั้น มันเห็นสภาวะเป็นสิ่งที่ว่าเป็นภาพจากภายในแล้วเริ่มไปด้วยกามราคะ ด้วย อสุภะ มันเห็นสภาพความสกปรกไป มันจะสลดสังเวชมาก มันจะปล่อย ปล่อยนะ ปล่อยก็เว้งว่าง เข้าใจว่าอันนี้เป็นธรรม

มันเป็นตทัตถคปทานชั่วคราวยๆ มาตลอด มันจะเป็นตทัตถคปทานไปทุกขั้นตอนไป มันจะ เริ่มการปล่อยวางโดยที่วากาลังของธรรมมันเริ่มต่อสู้กันแล้ว กิเลสมันก็ค่อยๆ สงบตัวลงๆ เป็น อย่างนั้นไปนะ จะไม่สมุจเฉตปหาน จะต้องเข้าใจกันว่ามันจะกลืนตัวกัน มันจะต้องทำลายกัน ขั้นตอนนี้จะทำลายกามราคะ ถ้ากามราคะโดนทำลายออกไปจากใจ มันจะครี้นไปในหัวใจ หัวใจ จะพลิกออกไปเลย นี่ขันธอันละเอียดในหัวใจจะต้องขาดออกไป

สิ่งที่ขาดออกไปเป็นตัวไก่อ้วนๆ เพราะไม่ใช่ขันธ จิตนี้ไม่ใช่ขันธ ขันธนี้ไม่ใช่จิต จิตนี้อยู่ กับขันธโดยธรรมชาติที่เรามีชีวิตขึ้นมา เราเกิดมาเรามีชีวิตขึ้นมาอยู่ในสภาวะอย่างนี้ มันก็เป็น สภาวะธรรมชาติ ธรรมชาติของปุถุชน ธรรมชาติของมนุษย์ สิ่งที่เป็นมนุษย์จะเป็นปุถุชนหรือจะเป็น พระอรหันต์ก็แล้วแต่ ธรรมชาติสิ่งนี้ก็เหมือนกัน แต่ที่ว่าเป็นปุถุชน ธรรมชาตินี้เป็นขัน ธมาร ถ้าเป็นผู้ที่มีธรรม มันเป็นการะ เป็นขันธเฉยๆ ขันธที่อันที่บริสุทธิ์ กิเลสมันปล่อยเข้ามาเป็น

ชั้นเป็นตอนเข้ามา มันเป็นอกุปปธรรมตั้งแต่ชั้นตอน เป็นโศกบัณฑิตอกุปปะ เป็นสัทธาคามิกอกุปปะ เป็นอนาคามิกอกุปปะ

แต่เป็นอนาคามีนี่มันจะมีส่วนที่พิจารณาฝึกซ้อมกัน เพราะอนาคามี ๕ ชั้น สิ่งที่เป็นอนาคามี ๕ ชั้นมันจะปล่อยวางเข้ามาๆ ถ้าพิจารณาเข้าไปมันจับต้องอะไรได้? ก็จับต้องความรู้สึกได้ วิปัสสนาได้มันก็ปล่อย สิ่งทีปล่อยอย่างนี้มันปล่อยสิ่งที่ว่าเป็นเศษส่วน สิ่งที่เป็นเศษส่วน เราทำลายความสะอาดเสร็จแล้ว แต่มันยังเหลือความเล็กน้อยที่มันเกาะเกี่ยวไป อนาคามี ๕ ชั้นเพราะเหตุนี้ นี่ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติแล้วติดตรงนี้ไง

พอเวลาทำลายเศษส่วนแล้วเข้าใจว่าเป็นมรรค ๔ ผล ๔ ไร มรรค ๔ ผล ๔ มันก็ว่างหมด มันจะว่างว่าง มันจะว่างหมดเลย นี้ออนาคามีอยู่ในเรือนว่าง มันจะว่างอย่างนี้ ว่างไปตลอดไป แต่ไอ้ไก่อ้วนนั้นมันยังเป็นอวิชชา ฟองไข่มันยังไม่ได้ชำระออกมา ถ้ามันเห็นฟองไข่มันเห็นตัวไก่อ้วนมันจะเห็นว่าตัวตอของจิตนี้มันไม่ใช่สิ่งที่ว่ามรรค ๔ ผล ๔ ที่เราประพฤติปฏิบัติมานี้เลย ตรงนี้เป็นตรงที่ติด ติดมาก แล้วจะติดอยู่ตรงนี้ตลอดไป

สิ่งที่มันเป็นความละเอียดอ่อนมันเป็นความละเอียดอ่อน กิเลสอันละเอียดอ่อนมันอยู่ข้างใน มันเป็นความเฉา มันเป็นความรัก มันต้องรักษา ถ้าไม่รักษามันเหมือนกับว่าความว่างมันมีสิ่งที่กวนใจ แต่ไม่มีใครสนใจ เพราะมันเป็นอกุปปะมาตั้งแต่เป็นชั้นเป็นตอนเข้ามา มันเป็นความว่างตั้งแต่เป็นชั้นเป็นตอนเข้ามา อาศัยความว่างนั้นเป็นเครื่องอยู่ไง อาศัยความว่างอันนี้เป็นความสุขใจ ว่าสิ่งนี้เป็นผลงานของเราๆ ในเมื่อไก่อ้วนไม่ชำระเปลือกไขเลย ถ้าเห็นไก่อ้วนชำระเปลือกไขได้มันจะย้อนกลับใจ ย้อนกลับแล้วต้องมีครูบาอาจารย์คอยชี้แนะ

จะชี้นำขนาดไหนก็แล้วแต่ ความเห็นของกิเลสรุนแรงมาก มันจะยึดมั่นถือมั่นความรู้ของตัวเองว่าสิ่งนี้เป็นผลงาน แล้วจะอ้างอิงในการทำลายเศษส่วนอันนั้นว่าเป็นผลงาน แล้วคิดว่าผลงาน เพราะมันเป็นการทำงานนี้มันเป็นความรุนแรง ถ้าทำงานนี้ต้องใช้พลังงานมาก ต้องใช้ความทุกข์มาก แต่ถ้าเป็นผลแล้วไม่ต้องทำอะไร มันสบายไหม นี่กิเลสมันหลอก หลอกอย่างนั้น

แต่ถ้าเราเชื่อ เราอยากตายโดยสมบูรณ์ เราอยากตายโดยที่ว่าจะไม่ต้องตายโดยสมมุติ คือว่าเราพิจารณาย้อนกลับขึ้นมา มันจะย้อนกลับเข้ามาเห็นตอของจิต ถ้าจับตอของจิตได้ นั่นคือตัวไก่อ้วนตัวไก่อ้วนได้แล้วอยู่ตรงนั้น ปัญญาญาณอันนี้มันจะละเอียดอ่อน สิ่งที่เป็นปัญญาใคร่ครวญอย่างที่เราพิจารณามานี้มันเป็นปัญญาของจันทร์ สิ่งที่เป็นจันทร์ จันทร์กับจิตนี้เป็นการต่อสู้กัน ความคิดของเรา

ใช้ปัญญาอย่างนี้ แต่มันละเอียดกว่า เพราะมีสัมมาสมาธิ แต่ถ้าเป็นสิ่งที่ข้างบนนี้จะใช้ปัญญาอย่างนั้นไม่ได้ ปัญญาอย่างนั้นมันหายากเกินไป เห็นไหม

เวลาอาวุธที่จะใช้ทำลายกัน อย่างที่รักษาโรค ที่ว่าเครื่องมือที่ละเอียดอ่อนที่เข้าไปผ่าตัดในที่แคบในที่ต่างๆ ต้องใช้สิ่งต่างๆ กัน อันนี้ก็เหมือนกัน ถึงที่สุดแล้วมันอยู่ข้างบน อยู่ในส่วนลึกของหัวใจ ต้องพยายามสิ่งนี้ย้อนกลับเข้าไป พอจับสิ่งนี้ได้ อันนี้หรือคือตัวไก่อ

สิ่งที่ตัวไก่อคือตัวอวิชชา สิ่งที่ตัวอวิชชาเป็นจิตปฏิสนธิ เห็นไหม ถ้าไม่ได้พิจารณาตรงนี้ ก็เกิดบนพรหมเต็ดขาด เกิดบนพรหมเพราะมันคาอยู่ตรงนั้น แล้วถ้ามันย้อนกลับเข้ามา มันจับตัวนี้ได้ ถ้าจับตัวนี้ได้ ใช้ปัญญาญาณขลุกลนอยู่กับตรงนั้นไป ถึงที่สุดแล้วพลิกว่าออกไป ทำลายฟองของใจ ทำลายเปลือกของใจ เห็นไหม องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเกิดได้ เกิดตรงนี้ เกิดในธรรม เกิดในธรรมเพราะประพฤติกปฏิบัติมาทะลุปรุโปร่งเข้าไปทำลายอวิชชาออกจากใจ แล้วจะตายต่อหน้า

คนเราเกิดมามีร่างกาย ทุกคนต้องตายหมด แม้แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็ปรินิพพานไปแล้ว เพราะมีร่างกาย แต่หัวใจดวงนั้นจะไม่มีใครทำลายเข้าไปเห็นตรงนั้นได้ นี่ก็เหมือนกัน ถ้าเราทำลายฟองใจอันนี้ได้ เราก็จะต้องตายไป องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตายตั้งแต่วันเพ็ญเดือน ๖ กับอีก ๔๕ ปีนี้ ชีวิตที่อยู่นี้เป็นชีวิตที่เป็นประโยชน์กับโลก เป็นประโยชน์กับวิญญูนี้มหาศาล องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนสัตว์โลกนี้สอนมหาศาลเพื่อประโยชน์ของสัตว์โลก

นี่เหมือนกัน ถ้าวันไหนเราพิจารณาถึงขณะที่ว่ามันพลิก มันทำลายฟองใจนั้น นั่นคือขณะที่กิเลสตาย สิ่งที่เกิดตายแล้วจะไม่มีมีการตายอีก สิ่งที่ยังนี้ทำลายธาตุขันธ์ ถึงตายโดยสมบูรณ์ เพราะมันไม่มีกิเลสตายพร้อมไปกับการยึดมั่นถือมั่นของใจ

ปุณฺณ คนที่เกิดมาในโลกนี้ถึงเกิดแล้วตาย ตายแล้วเกิด เกิดแล้วตายไม่จริง ตายโดยสมมุติ แต่โลกเขาว่าตายจริง แต่ถ้าประพฤติกปฏิบัติถึงที่สุดแล้ว เห็นไหม เกิดได้ เกิดโดยสมมุติเหมือนองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเกิดเป็นเจ้าชายสิทธัตถะ แต่ถ้าไม่บรรลุนิพพาน ถ้าไม่ได้ตรัสรู้ธรรมก็เกิดเหมือนเรานี้แหละ แต่ท่านตรัสรู้ธรรมขึ้นมา มันจะเกิดทำลายฟองใจออกไป เราประพฤติกปฏิบัติขึ้นมาเหมือนกัน ถ้าใจของเราทำลายเหมือนกัน ถ้าทำลายเหมือนกัน เราก็เกิดอีกทีหนึ่งแล้วจะต้องตายโดยสมบูรณ์

พระสารีบุตรเกิดได้ตายจริง องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเกิดได้ตายจริง ผู้ที่ประพาศ
ปฏิบัติเกิดได้ตายจริง ถ้าเราประพาศปฏิบัติก็จะเกิดได้ตายจริงเหมือนกัน เอวัง